APR 20 1920

Published and distributed under permit (No. 761), authorized by Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

РІК ЗАЛОЖЕННЯ 1893.
„СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба висилати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
„SVOBODA",
("LIBERTY")
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by UKRAINIAN NAT'L ASSOCIATION
at 83 Grand St., Jersey City, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

ОКРЕМЕ ЧИСЛО 4 ЦЕНТИ Урядовий орган Українського Народного Союза — "SVOBODA" — Official organ of Ukrainian National Association. SINGLE COPY 4 CTS.

РІК XXVIII. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., СУБОТА, 17-го ЦЬВІТНЯ 1920. ЧИСЛО 47. VOL. XXVIII. JERSEY CITY, N. J., SATURDAY, APRIL 17, 1920. No. 47.

УКРАЇНСЬКІ ВІСТИ.

ПРИЯТЕЛІ УКРАЇНИ АПЕЛЮЮТЬ О ПОМІЧ ДЛЯ її НАРОДУ.

Що говорить майор Ледерей, шеф міжнародньої місії Червоного Хреста на Україні.

НЮ ЙОРК, 15. квітня. — „Глоб & Комершіел Адвертайзер" містить нині поклик визначнійших людий о поміч для знеможеного населення України. Та поміч, після отамана Петлюри, союза українських женщин і Американців, що перебувають на Україні, — повинна проявитись у знесенню бльокади, котра тепер загрожує істнованню 45,000.000 душ населення України.

На Україні бушують ріжні епідемії, які побирають тисячі жертв кождого тижня. Задля браку мила, плаття та медикаментів не можливо є боротись проти недуг. Бідність і хороби ширяться задля браку праці і харчу, бо факт е, що пожива підскочила на ціні около 500 разів більше ніж перед війною.

Усьо то є наслідком бльокади. Колиб знесено бльокаду, нарід вже якось порадивби собі.

Майор Ледерей, шеф міжнародньої місії Червоного Хреста на Україні, каже, що лікарі не мають ліків, аби лічити хорих. З санітарного персоналу вимерло 20%, по селах нема лікарів, по містах нема шпиталів. Є шпиталі, де весь персонал лежить хорий, а є такі села, де нема одної живої душі.

Переговори Петлюри з Врангльом.

ЦАРГОРОД, 8. квітня. — Генерал Петлюра, український командант, вислав представників до Севастополя, щоби там конферували з генералом Врангльом щодо можливости співділання кримських і українських військ в русі, якого цілию булоб навязати злуку з польською офензивою проти большевиків.

Доносять також, що ведуться переговори між генералом Врангльом і генералом Махном, селянським провідником, який займає Катеринослав і значну часть південної Росії та зорганізував успішно селянство до боротьби з большевиками під простим кличем — „земля для селян і цар".

Урожай на Україні в 1919.

ВІДЕНЬ, 6. марта. — Після звіту британської господарської комісії, яка недавно вернула з полудневої України, виносить урожай пшениці на Україні в 1919 році в пудах:

Таврія	90,000.000
Херсонщина	140,000.000
Катеринославщина	65,000.000
Полтавщина	60,000.000
Чернигівщина	1,500.000
Київщина	34,500.000
Харківщина	52,500.000
Волинь	24,000.000
Поділле	42,500.000
Разом	510,000.000
Старі запаси	200,000.000
Загалом	710,000.000

Урожай жита обчислюється на 288,000.000 пудів; старих запасів є около 100,000.000 пудів. Разом житнього запасу є 388,-000,000 пудів.

ПОЛКОВНИК ДМИТРІВ ПРО ПРИЧИНИ НАШОЇ НЕВДАЧІ В ГАЛИЧИНІ.

Молодий галицький патріот наводить характеристичну черту Придніпрянців.

ДЖЕРЗИ СІТИ, 16. квітня. — о. Іван Гундяк, парох в Ботлер, Пенсилвенія, одержав лист від свого шкільного товариша Грицька Дмитрова, що тепер пробуває в Празі, де студіює медицину. Полковник Дмитрів ще молодий чоловік. Гімназійну науку розпочав у Бережанах, опісля перейшов до Рогатина, а покінчив гімназію у Відні. По шістьох роках військової служби він став студіювати медицину.

Характеристичні уривки його листа, писаного 14. марта 1920, кидають ясне світло на многі замотані питання та трохи глибше розбирають справу наших невдач на полі битви в Галичині.

„З Відня я виїхав на Україну і як раз тоді розлетілося українське правительство, що не варта було бути правительством народу, котрий жертвував усьо, що мав, аби тільки збудувати свою державу.

„Шість літ я жовніром. У страшних боях я знав, що се значить підпорядкуванне, дисципліна. Тільки завдяки їй Австрійці переломили чотири рази сильнійший у війско італійський фронт.

„Українці занадто великі індивідуалісти. Власне „я" не стерпить приказів других — і сей індивідуалізм був причиною наших невдач. Бувало, що приказ начальної команди змінювали підчинені їй команди так, що не можна було його пізнати, коли дійшов до команданта чети.

„Ліпші одиниці, що розуміли військову штуку, дістались за Австрії до полону. Ті військові старшини, котрі остали по кадрах, позабирали за української влади поплатні посади в запіллю по етапах, а на фронт против Поляків вислали народніх учителів, молодих гімназиістів яко офіцирів, котрі не мали найменьшого поняття про військову штуку, бо більша частина їх не була при війску.

„Запровіянтуванне і заосмотренне в оружє і всьо потрібне стояло під псом. Запілле не функціонувало, селяни не знали кого слухати, втратили респект перед властями, не достарчали рекрутів, а пани гуляли. В Рогатині гімназист Михаськів, що не був навіть при моїм полку фронтовим офіцером, оголосився комендантом всіх військ Рогатина. Білоус, народній учитель, хорунжий при мойому полку, був комендантом двірця.

„Тим військом, що ми мали — при розумній політиці — можна було держати позицію і до сьогодня. Між військовими властями і цивільними згоди не було, бо наші давнійші посли не хотіли зрезигнувати з власти. Порядок могла завести розумна військова диктатура.

„Дійшло до того, що треба було знищити міст на Сяні, біля Перемишля. Се проста льогіка, навіть офирми так диктували. Але др. Кормош спротивився тому, і через міст перейшли вигідно Поляки. Львів хотіло наше військо артилерією знищити, та ба — патріоти боялися про свої камяниці. І так можна писати через цілу вічність.

„Друге — незгода між Галичанами і Наддніпрянцями. Я в гімназії, мабуть і Ти також, представляв собі їх як елемент активний, живий, а Галичан тихих, неповоротних. Я так думав, аж доки їх не стрінув. У них ідейности ні дрібки. Він всякому буде служив, але за гроші. Війко в повному значінню слова представляла лишень галицька армія, а у Наддніпрянців повно отаманів, полковників, низшої шаржі над сотника не було — козаків мало, зате добре платні отамани гуляли.

„В адміністрації протекційність і партійність. Були ділові люди, що розумілися на ділі, занимали за Австрії відповідальні становища, — ті люди не одержали посад або до їх здібностий замалі і невідповідальні, а Палащук, що не має найменьшого поняття про адміністрацію, є губернатором Волині. І так в вічність".

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

ЯК В ЗЛ. ДЕРЖАВАХ БОРЯТЬСЯ З НЕГРАМОТНІСТЮ; ТИСЯЧІ ШКІЛ ЗАМКНЕНІ.

Учителі покидають свій тяжкий фах в погоні за більшим кусником хліба.

НЮ ЙОРК, 15 квітня. — „Коли ми яко нарід хочемо бути вірними самі собі і найкрасшим традиціям нашої вітчини, то мусимо поставити перед себе гасло: добро для наших шкіл, наших дітий і учителів — і йти в будучність з тим гаслом" — каже бувший комісар праці в стейті Айова, Артур Голдер, в статті газети „Трібюн".

На світову війну, „щоби зробити світ безпечним для демократії" Злучені Держави видали 23 міліярди долярів гроша. Американські жовніри бились з ворогом, бо — як сказав бельгійський король — вони знали, за що воюють.

Тепер перед державою стало актуальне питанне, а се питанне школи. Що задумує держава зробити для своїх будучих горожан? Нині у Злучених Державах задля браку учителів стоїть пусткою під замком 18.279 шкіл, а у 41.900 школах науку дітям подають „учителі", яким ще далеко до учительського звания.

Учителі покидають свій фах, бо з платні, яку вони побирають, їм годі удержатись в час страшної дорожні, яка панує тепер у Злучених Держав. Для многих стане дивним, як се може бути, щоб у Злучених Державах, в найбогатшій тепер державі, учителі покидали школу задля економічних причин. А вдійсности воно так є. Найгірший робітник фізичний побирає нині не меньше як 5 долярів денної платні, а пересічний учитель народньої школи у Злучених Державах побирає пересічно 2 доляри платні денно.

Біда учить всього і всякого. Учитель, бачучи, що нефаховий фізичний робітник побирає три рази більшу платню від нього, покидає школу і береться за иншу роботу...

А. Голдер цитує такі цифри платні учителя, коли він вчив у школі, і його платні, коли він покинув школу. Один учитель в торговельній школі побирав 2.400 долярів річно, нині він покинув школу і знайшов роботу за 5.000 долярів; учитель в школі молочарства побирав 2.750 долярів річно, нині він покинув школу і побирає за иншу роботу 16.000 долярів річно; один учитель геольогії, що побирав 1.800 долярів, побирає тепер при копальни нафти 10.000 долярів річно. І так дальше в безконечність.

Артур Голдер каже, що Злученим Державам грозить страшна катастрофа, коли правительство не постарается закріпити за учительством його економічний стан.

За знесеннем заостреннь для европейських іміґранток.

ВАШІНҐТОН, 14. квітня. — Посол Зіґель з Ню Йорку робить всякі старання, щоби знести заострення для европейських дівчат, котрі хочуть їхати до Злучених Держав і тут служити при домашній роботі.

Чужинці, що опустили Злучені Держави, вертають назад.

НЮ ЙОРК, 14. квітня. — Еміґраційна струя між чужинцями, а головно між Італійцями і мешканцями середньої і східньої Европи, котра зараз по завішенню оружа була звернулась із Злучених Держав до Европи, повернулась знова, і нині богато тих чужинців, що опустили недавно сей край, починають назад приїзджати у великім числі.

Минувшого тижня Остров Сльоэ був набитий чужинцями, і протягом чотирьох днів — середа, четвер пятниця і субота — до Злучених Держав прибуло 7.500 іміґрантів.

Причиною, що чужинці повертають назад до Злучених Держав, є велика дорожня життя у їх ріднім краю і неможливі услівя життя.

500 вірменьских ветеранів домагаються признання независимости Вірменії.

ВАШІНҐТОН, 14 квітня. — Пять соток вірменських ветеранів з европейської війни, що боролись в рядах американської армії, війшли нині маршом до бюра міністерства закордонних справ і предложили меморіял, в котрім домагаються від Злучених Держав уділення признання независимости Вірменської Республіки. Меморіял вчасти звучить:

„Ми 500 делеґатів, представники Союза Американських Ветеранів Вірменського Походження — член котрого боролись в недавній війні — прибули до Вашінґтону, щоби президентови і парляментови висказати своє здивуванне з причини опізнювання з визнанием незалежности Вірменії.

„Коли нас покликано під оружє і коли ми находились на полі битви, ми чулись щасливими будучи переконаними, що воюємо не лише в обороні нашої принятої улюбленої вітчини, але також за триюмф тих принципів, які наша вітчина проголосила щодо оборони і визволення поневолених народів, між ними й нашу першу неньку Вірменію. Колиб півтора року тому нам були сказали, що та дорога наша перша матір все ще буде виставлена на ласку Турка, все ще буде предметом насильства і масакру — ми не моглиб були увірити.

„Однак ми просимо своє правительство, щоб воно поробило відповідні кроки для безпроволочного забезпечення вірменського народу, дати йому змогу і способи для самооборони, визнати сейчас незалежність вірменської республіки, яка вже тепер істнує".

Браенова плятформа.

ВАЙМОР, Небраска, 14. квітня. — Вілліям Дженінґс Браен заявився нині за тим, щоби в плятформу демократичної партії при виборах президента взяти боротьбу проти визнсків. Браен заявився також проти примусової військової служби і за прогібіцією.

Іменуванне Галичанина членом закарпатської директорії.

ВІДЕНЬ, 20 марта. — Є вісти, що членом директорії на Закарпатській Україні має бути уменований Яцко Остапчук, бувший посол до австрійського парляменту із збаражського повіту, в Галичині.

ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ ПОТРЕБУЮТЬ 5 МІЛІЯРДІВ НА СЛІДУЮЧИЙ РІК.

В останніх чотирох роках видано більше ніж за попередних 127.

ВАШІНҐТОН, 15. квітня. — Парляментарна комісія відтинаючи 997,000.000 долярів від суми намічених видатків правительства Злучених Держав на слідуючий рік, дала причину декотрим визначним горожанам вглянути у фінансову позицію держави. Ті горожани, знавці ситуації, подали до публичного відома свою опінію, яка спричинила заворушенне в столици.

Якнебудь будемо розбирати кожду опінію зокрема, одна з них є високо характеристична. Вона каже: коли ми у своїй державній карієрі зробимо дещо більше таких кроків, як в минулих чотирьох роках, ми змажемо себе з мапи світа.

Заки парлямент розійдеться, він має одобрити розходи правительства на слідуючий фіскальний рік, що кінчиться 30. червня 1921. Пропонована сума виносить около 5.000,000.000 долярів. Кілька років тому Злучені Держави були міліярдовою державою; нині вони вже є пять-міліярдовою державою.

Цікаві цифри. У фіскальним році, що покінчився 30. червня 1916, — девять місяців перед вступленнем до війни — звичайні кошти правительства виносили 716,367.674 доляри, на армію видано 172,973.000 долярів, на фльоту 141,835.000 долярів, на пенсії 164,387.00 долярів.

Всі видатки Злучених Держав на удержанне правительства від 1789 до 30. червня 1916 року виносили 26.150,991.471 долярів, не включаючи тут видатків почтових будови Панамського каналу і податків від довгів. Удержанне правительства протягом 127 літ коштувало лише 26 міліярдів долярів.

А приглянться слідуючій цифрі: від 7-го квітня 1917 до нині удержанне правительства коштує 34 міліярди долярів!

Податкодавці повинні знати, нащо потрібно правительству 5 міліярдів долярів на слідуючий рік?

На індіянські справи призначено $18,136.016; чотири міліони меньше ніж правительство домагалось.

Для міністерства почт призначено $461,728.368; 70 міліонів більше ніж в біжучому році.

На реґуляцію рік і побереж палата послів призначила $12,-400.000, а сенат підніс цифру до $20.000.000.

На дипльоматичну і консулярну службу призначено $8,-843.037; три міліони меньше ніж жадано.

Міністерство рільництва дістане $30,540.334, коли сенат не побільшить або не зменьшить суми.

На удержанне парляменту, правительства і судів призначено $103,640.16.

На фльоту палата послів ухвалила $425,289.574, а сенат підніс до $466,236.574.

Палата послів ухвалила $18,-190.484 для Колюмбійського Дистрикту і $254,020.000 на пенсії, але тут ще має сказати своє слово сенат.

На армію запропоновано $377,246.694, а на фортифікації ухвалено $18,833.442.

Польські гроші значно упали.

НЮ ЙОРК, 16. квітня. — Виміна вартість польських гроший значно упала в кількох останніх днях. Замічується, що гроші всіх инших держав стоять на місци або дорожіють, підчас коли гроші польські таніють кождого дня.

Вчера на біржі 100 марок коштувало $1.73; 100 ляхмарок 58 центів; 100 корон 54 центи; 100 юґкорон 68 центів; 100 чехкорон $1.60; 100 динарів $3.40; 100 фінмарок $5.60; 100 левів $.75.

ЗАГАЛЬНІ ВІСТИ.

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ ПРОГРАЛА ЗАГАЛЬНИЙ СТРАЙК В ІРЛЯНДІЇ.

Випущено на волю всіх арештованих ірляндських патріотів; страйк покінчений.

ДУБЛИН, 14. квітня. — Правительство випустило остаточно без жадних застережень 68 ірляндських патріотів, що були арештовані і вели десять днів голодовий страйк. Прочих арештованих, числом 21, забрано до шпиталю, бо вони находяться в небезпечнім стані здоровля.

Коли розійшлася вістка про увільненне арештованих, сейчас відкликано загальний страйк, який тривав вже третий день. Увільненне арештованих уважають цілковитою побідою голодового і загального страйку над британським правительством.

Радикали побідили при виборах в Хорватії і Славонії.

ВІДЕНЬ, 13. квітня. — При міських виборах в Хорватії і Славонії побідили на цілій лінії радикальні елементи. Деякі місцевости вибрали весь заряд з радикалів і соціялістів. Се дуже затрівожило білоградське правительство.

Латвія домагаєсь великого відшкодовання.

КОВНО, Литва, 15. квітня. — Латиське посольство оповістило нині мирові услівя, на яких Латвія згодиться заключити з Московщиною договір. Латвія домагаєсь стратеґічних ґарантій, военного відшкодування в сумі кількох міліярдів золотих рублів, звороту всіх зелізничих матеріялів і банковых паперів, забраних большевиками, або коли се є неможливе — відшкодованне в сумі одного міліярда рублів.

Латвія дальше домагаєсь частини російського засобу золота, котре вартає около 27.500,-000.000 рублів, аби в той спосіб перебрати знова на себе частину російських державних довгів, як вони стояли перед приходом большевиків. Латиське правительство також домагаєсь зелізничих і лісових концесій.

ДО УКРАЇНЦІВ ІЗ СТРУСІВЩИНИ.

Дуже важні наради в справі запомоги потерпівших наслідком війни Українців із Струсова й околиці (повіт Теребовля, Галичина) відбудеться сього вівтірка, дня 20. цвітня, в годині 8-мій вечером, в Укр. Нар. Домі в Ню Йорку (в салі ч. 1), 217-19 Іст 6-та улиця. Всіх Українців і Українок теребовельського повіту проситься на сі наради конечно прибути. 47-48

ч. В. Меренків
Осип Стеткевич.

ІМПЕРІЯЛІЗМ САВЕТСЬКОЇ РОСІЇ; ХОЧЕ ЗАПЛАТИ ЗА БЕСАРАБІЮ.

Саветський висланник каже, що правительство не віддасть Румунії $70,000.000.

НЮ ЙОРК, 15. квітня. — Сантері Нуортева, секретар російського саветського бюра в Ню Йорку, заявив нині, що московське правительство має около 70,000.000 долярів румунського золота, яке румунське правительство було дало для переховy царському правительству. Нуортева каже, що московське правительство не віддасть Румунії того золота, як Румунія не віддасть Росії Бесарабію.

Анґлія й Італія помякли супроти Німеччини.

ЛОНДОН, 15. квітня. — Найвисша Мирова Рада має незабаром зібратись в Сан Ремо, Італія, на наради. Там сподіваються дійти до остаточного порозуміння в справі военного відшкодовання, яке має заплатити Німеччина.

Анґлія й Італія прийдуть на конференцію з виразною постановою не накладати на Німеччину таких зобовязань, яких вона не всилі виповнити. Вони будуть противлятись всяким новим цифрам відшкодовання, які захиталиб вже й так непевним господарським і економічним станом Німеччини.

Битва в Мексику розпочалась.

НОҐАЛЕС, Арізона, 15. квітня. — Сонора, нова мексиканська республіка, виборола першу побіду над мексиканськими військами. Генерал Анґель Фльорес побив війска Каранци і здобув місцевість Сан Бляс, на поґраничу провінції Сінальоя.

Скільки Німеччина має звернути Франції скоту.

ПАРИЖ, 15. квітня. — Після договору, Німеччина має доставити Франції 30.000 штук коний, 90.000 штук коров, 100.-000 овець і 10.000 кіз. Се зворот за таку скількість худоби, забрану Німеччиною підчас окупації північної Франції. На се Німеччина доставила вже 4.000 коров, 100.000 овець і 4.000 кіз. Їх розділено між господарів, яким Німці забрали товар.

Гни гиляку як ще молода...

ЛУЄВІЛ, Кентоки, 15. квітня. — Стейтовий шкільний інспектор і 109 повітових інспекторів внесли рішучий протест проти законопроекту в соймі, який домагається примусового навчання дорослих неграмотних осіб.

Інспектори кажуть, що вчити дорослого чоловіка значить марнувати гроші, час і працю. Треба вчити дітий, а не дорослих.

ЗБОРИ УЧАСНИКІВ III. КООПЕРАТИВНОГО КУРСУ В НЮ ЙОРКУ.

Отсим подаю до відома, що збори учасників III. Кооперативного Курсу в Ню Йорку відбудуться в понеділок, дня 19. цвітня, о годині 8-мій вечером в „Народнім Домі" (галя 3, II. поверх).

В порозумінню з учасниками курсу буде уложений плян науки і визначені години.

Проситься всіх учасників, які вже зголосилися на курс, прибути на збори точно в означенім часі. Перед зборами відбудуться додаткові вписи для тих, котрі мають намір користати з курсу, а досі ще до вписів не зголосилися.

БОГДАН ДУТКЕВИЧ, управитель курсу.

"SVOBODA" (LIBERTY)
Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday, and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1893.

VLADIMIR B. LOTOTSKY, Editor-in-Chief.
ANDREW SAWKA, Business manager.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION:		ПЕРЕДПЛАТА:	
United States:		в Злучених Державах:	
1 year	$3.75	на рік	$3.75
6 months	$2.00	на пів року	$2.00
3 months	$1.25	на 3 місяці	$1.25
In Jersey City and to foreign countries:		В місті Jersey City і за границю:	
1 year	$5.00	на рік	$5.00
6 months	$2.50	на пів року	$2.50
3 months	$1.50	на 3 місяці	$1.50

Single copy 4 cents. Поодиноке число 4 центи.

В Канаді належить висилати гроші лише моні-ордером, а не паперовими грішми, бо сі стоять в Злучених Державах нисше ціни. При виміні числять 15 центів від кождого канадійського паперового доляра.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Телефон Адміністрації і Редакції — 498 Montgomery.

Телефон Гол. канцелярії Укр. Народного Союза — 1838 Montgomery.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda".
При висиланню замовлення належить долучити моні-ордер або чек.

За всі оголошення поміщувані в „Свободі" редакція не відповідає.

Антін Крушельницький.

ТРАҐЕДІЯ НАШОГО НАРОДА.

Та не однаково мені,
Як Україну злії люди
Присплять, лукаві, і в огні
Її окрадену збудять...

Спільно пролитою кровю, спільною тюрмою обеднується дух народа.

* * *

Велика, безкрая, бездонна глибина траґедії нашого народу.

Закований сусідами погнав у жорстокій тюрмі цілі століття, похилився в ярмі неволі, дійшов до найнизшого ступня свого приниження — до забуття імени свого.

У такому стані застала його світова війна, і потрясла його, невольника, в його тюрмі! І задзвеніли кайдани, а їх звук був для нього гаслом до боротьби за волю: кидається у вир тієї війни наш народ на всьому просторі українських земель. А на устах у нього гасло: братів визволяти. Сам невольник — зривається братів визволяти.

І зачинається визволюванне. Стають ряди Січових Стрільців по одному боці боєвого фронту, йдуть визволяти братню Україну, братній український народ зпід московського ярма. А проти них стоять цілі маси українського народа; несуть теж визволенне галицьким братам зпід польської й австрійської кормиги. Карпати, Маківка, Золота Липа — се болючі свідки кровавих змагань рідних братів, синів одного народа, що, самі поневолені, братів визволяють. Кровава болюча траґедія на цілі роки простягається. Найбільш може кровава із усього, що діялося в тих роках на землях обхоплених пожаром війни, бо добровільно взята на свої плечі, бо свідомо ведена по обох боках. Так тут, як і там, — в користь завойовника.

Розвалюється тюрма московська; за нею Австро-Угорщина; обедюються віти українського народа; настає момент, коли спадає полуда з очий; коли новий ідеал — самостійної України, просвічує всьому народови.

А враз зачинається друга доба української траґедії. Придніпрянська Україна, яка видвигнула ідеал рівности, братерства; яка простягла свойому народови кровавим потом злиту землю, тюрмами і Сибірю виковану волю, падає у вир братовбийчої боротьби з німецьким переможцем і його креатурою гетьманом і з червоною Московщиною, яка іде на Україну по пшеницю і уголь, і несе їй за те дику чрезвичайку і загладу української національної ідеї. У тих завзятих змаганнях, на ліво і право, не може та, щойно відроджена Придніпрянщина, остоятись на позиції; не може сконцентруватись; не може закріпити свого становища.

Мається враження, що падає і падає все щораз низше.

І під таку хвилю, вибивається на волю галицька земля. І зараз від першого моменту стає в огні боротьби із своїм польським сусідом.

Траґедія в тому, що обидві ті землі не можуть обеднатись, як сього бажає народ; як стремлять до того всі красші уми. Галицька земля заслаба, щоб видержати напір більше як двайцять біліонового противника, оглядається на свою посестру. А Придніпрянщина, сама в огні, не може кинути сил своїх на західний фронт. Отся слабість обох визволених земель, кинених долею до боротьби на всіх фронтах, стає першою стіною, першою перепоною до повного обеднання.

А рівночасно і тут і там є свої болі, є свої порахунки. Придніпрянщина, у якої прокинулась память, як то Московщина козацькими кістками мостила петроґрадські канали; як цвітом українського народу, визвольними духами, московські тюрми засипала; далеку Сибір ними заселювала, почула одно: Московщина се найстрашнійший ворог України — царська, гетьманська, чи большевицька, — однаково! Вона все загладу несе Україні! А що сама слаба до боротьби з тією Московщиною, шукає Придніпрянщина союзника. І хто-ж найкрасший, найбільш природний союзник для неї, як не той, хто самий до вчера стогнав в московському і германському ярмі? Хто-ж зрозуміє красше користь із того, щоб розбити стару, могутню Росію, царську чи большевицьку тюрму народів, яка загрожувала-б йому у будучому — коли не Польща?

А, на жаль, із Польщею йде боротьба на західних українських землях.

Але Галичани, лишені собі самим, теж мусять підмоги шукати! Те, що на Придніпрянщині, неясне було, те тут від перших днів світової війни проявилося з цілою силою. Ще за старої Австрії стають відрухово поруч себе два леґіони до боротьби проти Росії: український і опльський. І зараз у першому зародку українського Січового Стрілецтва підступні провідники польської нації підставляють ногу українським змаганням. Стрілецтво, яке мало бути в Австрії символом відродження української нації, повинно було розійтися. Вратувалися тільки останки. А потім прийшов Талергоф із тисячами жертв, закинених туди польсько-австрійськими патріотами. А потім прийшли тисячі шибениць, на яких повис цвіт українського громадянства, доведений туди патріотичним польським громадянством і страчений рукою польських командантів. Те все було ще тоді, коли і Польща в ярмі стогнала; коли ще польський народ змагався за свою волю.

А врешті прийшла доба найзавзятійших змагань за весь час світової війни: українсько-польська війна за Галицьку землю. Проти малої горстки стає весь польський народ. Кождий шматок української землі, з якого польський завойовник викине переможною своєю силою українського жовніра, переміняється в кроваве грище озвірілого й опянілого побідою жовнірства, а за ним приходить польський суддя і кат, польська тюрма, шибениця і розстріл!

І в таку хвилю, коли галицько-український народ стоїть над берегом пропасти, звертаються його очи на схід: „Не може нас взяти, не може нас оборонити Україна, нехай бере нас, нехай боронить нас перед польською навалою Московщина! Красше загибати в московському морі, чим у польському болоті!"

Траґічний крик розпуки народа, крик загроженої у свому національному істнуванню західної української, галицької землі.

Яка страшна траґедія, яка бездонна траґедія! Дві частини української землі, загрожені в моменті відродження двома віковічними ворогами, кожда з них иншим, замісць, щоб кинутися собі в обійми і спільними силами боронитись до останка, хочби прийшлось хвилево загибати, простягають дружні руки до спільного ворога України. Благають підмоги, кожда із земель у ворога своєї посестри, — спасителем своїм його вважаючи. Яка бездонна траґедія, який безмежний крик розпуки української землі!

* * *

Сталося те, що мусіло статися, що було невмолимою конечностю; що було траґізмом української нації, розбитої кордонами. Українська національна думка, українська душа мусіла перейти кровавий хрест свого відродження, свого зединення. Море крови на полях бою проти Московщини і проти Польщі; море горя і сліз у московських та польських тюрмах; цілі могили трупів у московських чрезвичайках та польських Пикуличах, Ланцутах, Берестях, Домбях, Стшалкових, Вадовицях, Ялівцях і инших польських чрезвичайках. Се жертви нашої нації в боротьбі за визволенне.

А траґедія обеднання, кидає галицьке Стрілецтво в обійми чорної сотні московської. А чорна сотня, одним лицарську зброю їх однімає, а других в донецькі льохи, копальні угля під землю закидає, і сих і тих за те, що брати братів відказуються мордувати. Болюча заплата ґчалицькому народови за зневіру його провідників, за необережність в довірю до „братньої" Москви.

І та-ж сама траґедія обеднання, кидає провідників Придніпрянщини в „братні" обійми Польщі. Дорого прийшлося платити — польській чорній сотні за ту „братню" любов, довіре, сподівану підмогу.

Скасованне українського уряду на занятій польським військом українській землі; припиненне державного українського апарату; приверненне панів-поміщиків, а враз і відібранне селянам усіх надій на землю; усмирюванне „селянських повстань" на Волині і Поділі; полон придніпрянського козацтва і закинення його у польські чрезвичайки. На уклінну заяву українських послів у Варшаві — цинічний насміх пана над своїм холопом. Гасло: „На Днепр"! — отсе малий реєстр тих благ, що принесла їх Польща на Україну. Врешті скасованне української мови на Україні.

Чи все вже? А той перфідний вчинок дня 11. лютого, та бездонна перфідія польського уряду, який за безмежну наівність і отвертість платить — підступним арештом: те арештованне в Каменці міністра-президента Мазепи, голови варшавської дипльоматичної місії міністра Лівицького, міністра Безпалка, уповноважненого українського уряду ректора університету Огієнка і голови Національного Союза Корчинського, а з ними трохсот урядовців. Тоді, коли сей уряд з довірем віднісся до Польщі; просив підмоги проти Московщини.

Обидві сі долі — і Галичан і Придніпрянців, страшні; безмежно болючі, але доконче були потрібні! Невмолимо конечні! Се та доля в траґедії українського народу, об яку він мусів вдаритися, коли траґедія народу мала дійти до завершення. Се той фінал траґедії зневіри у свої обеднані сили, від якого має зачатись відродженнє обеднання українського духа, опертя на свої власні сили. Москва ще раз дала науку Україні, що не визволитись їй із кігтів північного медведя. А Польща зайвий, може останній раз відкрила обличе історичної нікчемности своїх політичних провідників. Та Польща з таким розуміннєм моралі, з таким розуміннєм міжнародньої етики, о скільки бє оплески свому урядови, ледви чи зможе найти собі місце в будучому колі вольних народів. Нащадки теперішнього польського уряду довго стирати-муть пляму ганьби з чола своєї нації.

* * *

Настає великий, важний, один з рішаючих моментів для українського громадянства. Не того, що не відстрашене проклонами Шевченка, який не мав досаднійшої назви, як „грязь Москви" і „варшавське сміття" для тих „руїнників", для тих малодухів, пійшло ще раз тим шляхом. Вони, як зачали так далі верстати-муть грузкий шлях в Москву й у Варшаву.

Великий момент настав для громадянства, яке з вірою іде будувати самостійну, незалежну Україну. Йдуть тут попри себе, часами стають і проти себе, ріжні течії, які виписали на свому прапорі гасло: самостійна соціялістична Україна. Коли йдуть проти себе, мусять під сю хвилю неодмінно змінити фронт, ставати в один ряд і тягди державний віз до одної мети. Обеднає їх політичний спільний ідеал: самостійна Україна. І тут ніяка сила: ні близша ні дальша антанта — не доможе їм своїм признанием, а Польща дала болючий приклад, що варта чужа військова допомога. А також не припинить їх у праці будовання самостійної держави антантська, ні германська, ані польська військова сила; ані московські большевицькі походи по українське збіже. На се вже стільки доказів дав український народ, такі, здавалось непереможні, ворожі полки розруйнував, що навіть найтвердший лоб уже зрозумів, як небезпечно походом іти на Україну.

Обеднає їх далі розуміннє найбільш життевого суспільного питання українського народа: наділу селянства землею. І коли тут є в чому ріжниця, то перш за все в тому, чи земля має прийти за викупом, чи без викупу. Коли вирішиться питанне про заінтересованне української держави в сплаті землі на річ і на користь держави, то питанне про відшкодованне властителя, майже уступає з денного порядку. Кождий, хто користувався зисками з надміру і надвартости праці селянства, давно вже відшкодував себе чужим трудом і держава могла-б і повинна-б забезпечити досмертною платнею або безплатним поміщенне в приюті старців тих, що не мають ніяких сил до праці і, викинені із землі, мусіли-б загибати. Се вже є частинне відшкодованне неспосібних до праці властителів. Не буде йти в старечий прйют на кошт держави той, у кого здорові руки й ум до якоїнебуль державної або громадянської праці.

Друге питанне в земельній справі, на якому не погоджуються зближені до себе суспільні ґрупи, се питанне приватної власности, частинної або повної націоналізації або соціялізації землі. Се питанне настільки складне, що його годі вирішити партійними програмами. Його вирішить народ проявою своєї волі через законодатний орган. Як з одної сторони безоглядно потрібні для держави більші комплекси землі для удержання в силі розвитку найбільшої цінности України — цукроварського промислу, а при знесенню капіталістичних лятифундій можливе се тільки шляхом соціялістичних спілок, так з другої сторони, не можна легковажити вродженого чи набутого замилування української селянської маси до індивідуалістичної господарки, опертої на приватну власність. На всякий спосіб се питанне не сміє станути в дорозі обеднанню всіх споріднених соціяльних ґруп, хоч на яких би вони стояли екстремах під сим оглядом. Не узгляднено тут комуністичного способу загосподаровування землі. Вже повисший розгляд кидає світло на розбіжність поглядів соціяльних програм, які мусять числитися з потребами реального життя і свої максимальні стремління прикривати всякими меншими або більшими фіґовими листками. І коли життє накаже при обеднанню відсунути сю справу до пізнійшої розвязки, оскільки труднійше було-б поставити їх комуністичній струї яко катеґоричний імператив при обеднюванню внутрішнього фронту.

Врешті, ще одно питанне розєднює ріжні політичні і суспільні струї, а саме питанне про орґанізацію і компетенцію законодатного орґану. Проти себе стоять два принципи, парляментаризм і радянська система.

Обидва вони записалися в історії нашого народу чорними красками: парляментаризм в австрійському парляменті, а ще більше в галицькому соймі і в російській думі. Парлямент, у якому горстка верхніх верств громадянства має рішучу перевагу над міліонами робучого люду і може в імени того-ж люду кувати для нього кайдани, се благодать, яку наш народ збаг до дна своєї зболілої душі. Але і радянська система, яку принесла нашому народови большевицька Москва, ще чи не доскульнійше записалася на його шкурі. „Савети", в яких приходять до голосу міські чужинецькі елементи, дуже часто найгірше московське і еврейське міське шумовинне, яке в імя принципа: „вся власть трудовому народови" — виконує свою власть над нашим сільським народом, без його участи, при його волі і на його шкоду, — се страшна власть. Маючи до вибору два лиха: таку радянську систему і найреакційнійший парлямент, наш народ, здається, не завагався би, за чим подать своє слово.

Але вже в недовгій історії нашого відродження мали ми посередні форми законодатного орґану, а саме Центральну Раду, галицьку Національну Раду, Державну Нараду в Каменці (передпарлямент), і Трудовий Конґрес у Києві. Ані галицька Національна Рада, ані Каменецька Державна Нарада, хоч мали одначе не могли і неповинні були мати претенсій на правдиве заступництво інтересів народа і на висказуванне правдивої волі народа. Трудовий Конґрес, се з огляду на наше лихоліттє однодніока, якої все значінне в тому, що затвердила Директорію і признала її в імени народу за тимчасову верховну власть Української Народньої Республіки, хоч як доривочно і не продумано зложений, всетаки Трудовий Конґрес міг був статись завязком справжнього законодатного орґану.

Радянська система, оперта на трудовому принципі, має свої добрі й лихі сторони; і мусить мати своїх прихильників і противників. Перш за все трудовий принцип — се питанне доволі тяжке до означення. Колиб обняти ним людий, що працюють без визиску чужої праці, і тільки таким людям дати голос в законодавстві, треба би бути справедливим і, не даючи змоги противним ґрупам заступати законно своїх інтересів, не повинно би вимагати від них праці в користь держави. Иншими словами, держава повинна би відразу перебрати в свої руки всю індивідуалістичну капіталістичну продукцію. Колиж вона сього не може відразу зробити і не робить, повинна допустити до голосу людину, яка фактично працює і якої голос, почислений на рівні з иншими, буде в найліпшому разі голосом протесту або остороги, ніколи рішаючим голосом! Таксамо неморально не признавати праці умового робітника, оскільки розміри його праці вимагають помічних сил. В одному і другому разі річю законодавства буде дбати про спиненне визиску помічних сил, а ніяким способом не можна відмовити тут і там права називати фактичну працю — працею (трудом).

Яка-ж картина змальовується перед нашими очима при повисшому застереженню для критерія трудового робітника? Приходить до голосу всяка людина, яка працює в користь української нації й держави. Голоси поодиноких громадян укладаються в систему рад: для найнизшої одиниці села — громадська рада, далі волосна і повітова рада, далі рада землі або так звана краєва рада, і врешті остання: рада цілої держави, однаково чи буде то сойм, чи трудовий конґрес, чи зїзд делеґатів краєвих або повітових рад; в кождому разі буде се народнє представництво, а його ухвали будуть виразом волі всього народу.

В тій боротьбі поміж двома принципами: парляментаризмом і радянською системою, відбиваються, мов у зеркалі, змагання двох чинників за власть над Україною: антантських буржуазних кругів і московських саветських. Україна, що стоїть вже третій рік в огні перехресних змагань сих двох чинників, попала й сама в боротьбу між собою за вислугуванне раз сьому раз тому союзникови. Якийсь панічний страх відчувається в одних, що осьто радянська система не дозволить антанті признати Україну; у других, що парляментарна пятихвостка поведе війною на Україну саветську Росію для заведення на ній власти саветів. Хто зрозумів, що до політичного визволення мусить наш народ іти самий, не надіючись на чужу підмогу, той тим лекше зрозуміє, що фарми правління народ наш не дасть собі накинути, а заведе таку, яка найбільш буде йому відповідати; заведе форму влади, в якій до рішаючого голосу прийде наша селянська маса.

* * *

Отож гасло до обеднання внутрішнього фронту, гасло до обеднання всіх сил, всіх одиниць, які ішли окремо; всіх ґруп, які не все у згоді тягли наш державний віз, які навіть iза дрібниць поборювали себе, і сим наносили необчислимі шкоди нашій державности, — се гасло повинно ґрімкою силою залунати на землях України і скрізь, куди не розсипалось українське громадянство.

А плятформа до обеднання внутрішнього фронту:

1. Самостійна соборна Українська Народня Республіка!

2. Земля і варстат праці робочим рукам!

3. Вся власть трудовому народови, народови, що працює в користь української нації і держави.

(З віденського журнала „На Переломі").

Де нема святої волі,
Не буде там добра ніколи!
Тарас Шевченко.

О. Олесь.

НАС ЖДУТЬ.

Нас ждуть, що знову ми прилинем
На рідні села і міста,
Що ми ярмо з народу скинем
І Матір знімемо з хреста.

Нас ждуть по тюрмах бідні бранці,
І сплять, нас бачучи у сні;
Щоб знов в сльозах устати вранці
І гризти грати навісні.

Нас ждуть в ярах і пущах темних
Голодні й голі втікачі,
І вже до гуркотів таємних
Не прислухаються вночі.

Нас ждуть в зеленій Буковині
В Угорщині, в Галичині,
На кожнім кроці України,
Де тільки падали в борні.

Де впала крови хоч краплина,
Де тільки тихий стогін чуть,
Всі, як душа одна, єдина,
Нас ждуть.

З БУКОВИНИ.

Епідемія пятнистого тифу. — Чернівці без світла. — Зелізники без платні.

Нужда, яка шаліє на Буковині, дається населенню добре відчувати. Але ще гірше терпить біднота від епідемій. В цілому сторожинецькому окрузі шириться в застрашаючий спосіб пятнистий тиф. Хорують на нього масами, а поширюється він через недбальство самих властий. До шпиталів везуть хорих на звичайних хлопських фірах, на які присідають ще селяни, що йдуть на торг до міста.

Тому, що Чернівці не дістали на час потрібних до електрівні сирівців, а саме оливи, місто від 2. марта остало без світла. Маґістрат візвав тому населенне, щоби заосмотрилося на кождий випадок в нафтове світло.

Румунські окупаційні власти так само як у себе в Румунії, так і на Буковині не дуже журяться робітниками. Зелізничі робітники жалуються, що до кінця лютого не дістали ще платні за січень. Гарні порядки, нема що казати.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ.

Збори Народної Трудової Партії у Відні.

(Комунікат).

На азпрошенне п. д-ра Костя Левицького, члена Ініціятивного Комітету, котрим організувався у Відні міжпартійний „Український Національно-державний Союз" відбулися дня 14. марта с. р. в кімнатах посольства З. О. У. Н. Р. збори пробуваючих у Відні членів народної трудової партії (членів Української Національної Ради і Ширшого Народного Комітету). Предметом нарад було предложенне аби від партії делеґувати двох представників до Комітету „Українського Національно-державного Союзу".

По переведеній нараді на підставі реферату п. д-ра Костя Левицького збори вирішили:

1. признати необхідним виделеґування іменем партії представників до Комітету Союзу;

2. супроти неможливости зносин з управою партії признати себе виемково компетентними до провізоричного порішення сеї справи;

3. провізорично делеґувати від партії до Комітету Союзу: пп. д-ра Костя Левицького і д-ра Сидора Голубовича з застереженнєм, що в разі згоди неприсутного тепер у Відні президента д-ра Евгена Петрушевича увійти до Комітету Союза, один з названих представників має уступити;

4. застерегти управі партії право зміни повисших рішень;

5. уповажнити найстаршого віком члена партії, скликувати партійні конференції у Відні.

Український-Національно-державний Союз.

15, 16 і 18 м. м. відбулися орґанізаційні засідания і перше засіданне комітету Українського Національно-державного Союзу. Представники партій, вислухавши проект статуту, приняли дефінітивно, як плятформу такі його уступи:

Український Національно-державний Союз.

За почином членів партій, які входили в Український Національно-державний Союз на Україні, зібралися у Відні 15. березня представники демократичних партій всіх частин України та постановили получитися у всеукраїнську орґанізацію під назвою: „Український Національно-державний Союз", орґанізацію ідентичну щодо своїх завдань з Київським Національно-державним Союзом та Камінець-Подільською Національною Радою, в якому має бути в найтіснійшому контакті.

Мета союза.

Метою Союза є:

а) змагання до сполучення усіх українських земель в однїй самостійній та суверенній українській державі;

б) до створення в ній конституційно-республіканськго ладу, якого форму вирішить перший український парлямент, вибраний на підставі загального права голосування пяти членної демократичної формули;

в) здійснення земельної реформи в розумінню забезпечення землею безземельного і малоземельного селянства, як основи української державности.

Сі уступи підписали:

Народньо-республіканська партія,

Українська Партія Самостійників-соціялістів,

Партія соціялістів-федералістів,

Партія хліборобів-демократів,

Національно-демократична Партія Галичини.

На орґанізаційних зібраннях ухвалено також:

1. видати декларацію, в якій союз опредїлить відношенне до внутрішньої і зовнішньої політики України;

2. вжити заходів до приєднання до Союзу инших політичних партій на основі розділу IV, п. 2. провізоричного статуту: „в склад комітету Союзу входять: 1. від партій, що мали загальні всеукраїнські зїзди (конґреси, конференції) до 1. січня 1919 р., по двох представників; 2. инші партії висилають по одному представнику".

Зорганізовано Комітет з 10 членів і презідію з 3 членів.

На першому засіданню Комітету ухвалено, щоб окремі члени Комітету прислали до роботи союзу всіх членів своїх партій за кордоном.

Приступлено до орґанізації таких секцій: 1. Леґіслятивної, 2. Політичної, 3. Фінансово-економічної, 4. Військової, 5. Орґанізаційної.

На сьомуж засіданню прилучилася до Союзу Національно-демократична партія Буковини.

В справах Созу звертатися листовно до секретаря Союзу Ф. Слюсаренка, Wien, VII Linke Wienzeile 40. пом. 38.

ХОЛМЩИНА ГИНЕ.

О поміч кличуть наші брати-Холмщаки. Майно їх понищене, хати попалені, живуть в пивницях та землянках. Пани все збіже запродують, а бідний люд пухне з голоду і вмирає. „Просимо Вас, земляки наші, о поміч — пишуть вони. — Не відмовте нам, для сеї забутої всіми української людности на Холмщині, братньої помочі в грошах, а головно в харчах". Грошеві датки і харчі слати на адресу: Микола Гучук, село Бозев, громада Став, почта Холм.

Не киньте на поталу голодних і страждучих братів!

Богдан Лепкий.

МОЇ ГОРИ.

Гори мої гори,
Зелений розмаю,
Хоч вже тільки літ минуло,
Я про вас гадаю.

Бачу кожну стежку,
Чую кожну річку,
Не одну я про вас, гори,
Передумав нічку.

Не одну я нічку
З собою балакав,
Як би не сей сивий волос,
То можеб і плакав.

Як би не сей волос,
Горем побілілий,
Можеб до вас мої мисли
Пташкою летіли.

Пташкою летіли,
Хмарою угнали
Там, де наші серця райським
Квітом процвітали.

ВІСТИ З ГАЛИЦЬКОЇ УКРАЇНИ.

(На підставі старокраєвих газет).

ПЕРЕМИШЛЬ.

Пятнистий тиф в українській бурсі. — Кражі на зелізниці. — Трагічна смерть двох робітників. — Маґістрат і посадник хочуть уступити. — По страку еміграції. — З судової салі.

В українській бурсі св. Миколая появився пятнистий тиф, наслідком чого бурсу розвязано, а учні розїхалися домів.

Власти приарештували місцьох зелізничих кондукторів, яким закидується кражу ріжного краму з вагонів. При ревізії найдено у них цілі стоси полотна, мила, черевиків, які вони позабирали з порозбиваних вагонів. Рівночасно приарештовано двох перемиських купців, які крадений крам купували.

На зелізничому шляху Львів-Перемишль, а саме коло стації Камєнебрід скоїлася на днях катастрофа, яка покінчилася смерт юдвох робітників. Тяґаровий потяг, мимо сиґналу на „стій“, не спинив їзди і поїхав в повнім ході на працюючих робітників. Двох з них, а саме Іван Стисло і Василь Деревляний погибли на місци.

В нашому місті поширюються вістки, що тутешній маґістрат в повному складі думає уступити. Яко причину подають се, що він хоче скинути зі себе відповідальність за безладдя в міській господарці. Так само думає уступити і посадник міста Костржевскі. До сеї постанови прийшов він під враженнєм висліду зїзду представників міст з Галичини, який недавно відбувся в Кракові. Наради сего зїзду як теж заява представника міністерства апровізації виказали катастрофальне положенне міст, а посторонна поміч виключена.

Як ми вже доносили, страйк міських службовиків покінчився некорисно для страйкуючих. Наслідком програної являється велика еміграція урядників і функціонерів. Відходять деякі, що довгі літа служили в громаді, а переносяться на державну службу.

Дня 23. лютого відбулася перед тутешнім військовим судом розирава проти Осипа Яросевича, родом з Вільча, посудженого за шпіонажу на шкоду польської армії. В акті обжаловання закинено йому, що він кілька разів переходив з Гусакова через боєву лінію до Перемишля, відки забирав вісти про дислокацію та число польських військ. Наслідком недостачі доказів обжалованого звільнено. Боронив д-р Ґанґберґ.

Апровізаційні недомагання.

До епідемії тифу та еспанки в нашому місті долучилися ще і страшні апровізаційні недомагання. Цілий ряд тижнів не було зовсім мяса. Різники засланялися підвишкою цін худоби і свої мначе ультиматум таки лискали своє, бо маґістрат підніс ціну мяса на 30—34 кор. за 1 кг. Та за який тиждень знову буде нова підвишка. Хліба і муки то зовсім нема в міській продажі. А паскарям се й на руку. Гуляють до схочу. Маленький хлібець коштує вже 32 К що на перемиські ціни являється небувалою досі дорожнею. Велику ролю відгриває тепер в нашому місті акція комітету для розділу „американських дарів“ для найбіднійших дітий, без ріжниці віри і народности. В ріжних дільницях міста є 30 кухонь з яких користає до 15.000 дітий. В останньому тижні розділено 3.000 присланих з Америки ріжних убрань, плащиків і черевиків. Велике обуренне серед тутешнього урядництва викликала вістка, що то, що признані їм харчеві депутати, зареквірувала апровізація міста Львова. Гарні порядки, нема що казати.

ГРУШІВ, пов. Дрогобич.

Нужда в селі. — Москвофільська язва. — Нема школи. — Читальня.

В нашому селі життє дуже тяжке. Голод, нужда та тиф розсіялися по всім усюдам.

До сеї нужди приплenталась ще одна язва, а саме москвофільство, яке ширить місцевий парох о. Д., відомий ще з австрійських часів, коли то прямував до „єдиної неділимої Росії“. Ми трохи відітхнули, коли він з початку війни втік десь до Швайцарії. За час його неприсутности загоїлись рани селян. Та в 1918 р. вернувся він назад і знову зачав свою аґітацію, чим ширить між селянами ворожнечу. Громадський уряд, який передше був в руках Українців, повалив він при помочі польських властий і перевів своїх поплечників та ширить ідею „єдиної, неділимої“.

В 1914 р. спалили Москалі школу і від того року в Грушеві, де є 850 чисел, нема школи і діти ростуть без просвіти. А згадати треба, що перед війною з села ходило річно 50 учеників до ґімназії.

Була тут і читальня „Просвіти“, яку москвофіли забрали і весь маєток читальні знищили, а будинок розібрали.

П. Стах.

НА ТИХІ ВОДИ, НА ЯСНІ ЗОРІ...

I.

Де тихі води? де ясні зорі?...
В душі, як в пустці, ридає сум,
Гнітять негоди, гнітять суворі
Холодні хмари холодних дум.

Де ясні зорі? де світ зелений?...
Морозом віє з далеких гір.
В душі, як в морі бурун страшенний,
Лютує грізний, тяжкий докір.

Де світ зелений? де мир хрещений?...
Туман крівавий клубочить в сні,
І крик шалений, непримирений
Знов крає серце... на чужині...

Хутчій в дорогу, бо в хмарах зорі,
Бо тихі води цовив туман! —
Розвієм втому в яснім просторі,
Загоїм болі сердечних ран!...

II.

Слова — без барв, а почуття
Давно погашені огні
В душі моїй...
Хто збудить знов їх до життя
На чужині
В красі первісній, весняній?...

Де те цілюще жерело,
Що з туги й тихих сліз
Розілле сміх,
Шо так бурхливо потекло
У бурях гріз
В боях огневих і святих?...

Туди, туди — де дужий грім
Ще будить грізно давній сон
І забуття;
Де словом віщим і новим
Дає розгон
До щастя вільного життя!...

III.

Й пісні не ті:
Пісні — квітки завялі
Пісні — осінні печалі
В нуднім житті...

На чужині
Могутною луною
Не будить їх ні гуркіт бою,
Ні ті огні,

Що по ланах
Десь рідних ще палають
І нашу воленьку вітають
В крови й сльозах...

Співаче, гей!
Не гайся, не барися:
До рідної землі торкнися,
Як той Антей!

І віщих струн
Нечувані ще звуки
Зіллються вмить на щастя й муки
В страшний бурун!...

Відень, 25. I. 1920.

ПОЛЯКАМ НЕ ВДАЛАСЯ ШТУКА.

Нарід не спить...

(З приводу селянського зїзду у Вильні).

(Кореспонденція львівського дневника „Вперед“).

Передімною лежать числа 38 і 39 з дня 17. і 18. лютого вшехпольської газети „Дзеннік Віленьскі“. В них знаходжу відомости про селянський зїзд, орґанізований польськими людовцями ґрупи „Визволення“ у Вильні.

На зїзд прибуло, по твердженням газети, звиш 2.000 людий (бо більше не міг вмістити театр, де відбувались засідання). Се був перший селянський зїзд на сей території.

Що пише про той зїзд ворожий селянам, вшехпольський „Дзеннік“.

В ч. 39 подає малюнки зі зїзду:

Промовляв посол Столярський (один з вождів „Визволення“) про соймову земельну реформу, вказуючи, що земля повинна бути купована селянами за гроші.

Піднявся страшний галас, крики: **„Земля повинна даватись задармо; від панів відбиратись повинна без викупу“.**

Промовець, Поляк з ошмянського повіту, говорячи про потреби селянина, покладає великі надії на земельну реформу, яка має прийти з Польщі. Доводить, що селяни повинні купувати землю на власність за гроші.

Підносяться величезні протести і крики на ґалерії, занятій православними селянами, яких постягували на зїзд „вербунковці“ з Дісненського і Лепельського повіту. Зїзд дуже оживляється, коли нападають на польську владу, на вчителів і польську інтеліґенцію. Слова про се зустрічають дружними оплесками.

„Промовляє Білорусин (було їх кількох, які розмовляли „з бялоруска по росийску“). (се вже зовсім нісенітниця: газета не хоче просто сказати, що по білоруськи — прим. автора), видно досвідчений білоруський аґітатор. Говорить довго про „зямельце“ для народу. Нарешті запитує:

„Братя Білорусини, дуже мені цікаво знати, скільки тут є нас Білорусинів, братів недолі. Піднесіть руки до гори, брати Білоруси“.

Половина салі піднесла руки до гори.

Навівши ті нотатки про се, як відбувався зїзд, в ч. 38 „Дзеннік Віленьскі“ питається: „Кому се потрібне?“

Поминаючи уваги вшехпольської часописі щодо ініціяторів зїзду людовців „Визволення“, на голову яких виливає по вшехпольській звичці богато помиїв, величає їх большевиками і демаґоґами, — наведемо тільки деякі уступи:

Зїзд мав мішаний характер; переважував елемент білоруський, православний, який спровадили з граничних повітів Виленської губернії, навіть з повітів Лепельського і ин. Той елемент надавав зїздови свій тон; більш розвинений і вироблений польський елемент з близких околиць Вильна лишився непомітним“.

І газета не розуміє, кому був потрібний той зїзд. Подавши сі нотатки безумовно ворожого до зїзду орґану, гадаю потрібним зробити декілька уваг.

Навіть вшехпольські очі, які не хотять бачити на Білорусі Білорусинів і на Україні Українців, і ті побачили, що на зїзді біля половини були Білорусини. І смішними здаються виясненя газети, що їх на зїзд привели якісь аґітатори. В скликанню зїзду ніяка з білоруських орґанізацій не приймала участи.

Не могло-ж таки прийти стільки представників з 2 до 3 повітів, як силкується довести газета. Не правда також, що то були виключно православні Білорусини, бо якраз на Виленщині і в Гроденщині переважають Білорусини католики, а не православні. Від Білоруської Національної Ради виступив навіть один священик Білорусин, відомий діяч білоруського відродження.

І не треба силкуватись і доводити. На білоруській землі, де у величезній більшости мешкають селяни Білорусини, кождий селянський зїзд повинен складатись переважно з Білорусинів.

Показали „брати недолі“, бідні і затуркані всякими режімами, білоруські селяни, що вони мають свою селяснську кумку про землю, і що варшавські способи залагодити пекучу земельну справу не можуть бути однакові для „крулевства“ і для Білоруси. Бо то не все одно; то не один край; не один народ...

І селянський зїзд у Вильні, скликаний польськими руками, величезною більшостю (Білорусинів в дійсности було значно більше ніж половина) наочно показав, що білоруський нарід не спить; він тепер прибитий, але не спить; білоруський селянин не забув про свою земельку.

Нарід не спить — не сплять народи!

О. Північницький.

З ВЕСЕЛОГО КУТИКА.

— Які гроші брати найкраще з собою за кордон?
— А вжеж що польські марки.
— Чому?
— Бо скільки візьмеш з собою, стільки їх назад привезеш, бо їх ніхто не захоче приняти.

(„Напшуд“).

ПРЕСА НА КАРПАТСЬКІЙ РУСИ.

На Карпатській Руси появилися в останному часі осьякі нові часописи:

„Учитель“, видає шкільний відділ цивільної управи Підкарпатської Руси, виходить раз на місяць під редакцією д-ра Івана Панкевича. Досі вийшло чч. 1-2 і 3.

„Віночок“, для підкарпатських діточок, виходить 2 рази на місяць, видає також шкільний відділ цив. управи Підкарпатської Руси під редакцією Ярослава Розводи. Досі вийшло чч. 1-2 і 3-4.

„Народ“, політичний часопис для народу, під редакцією Н. Клочурака. Виходить 2 рази на тиждень. Досі появилося чч. 1-2.

Всі часописи виходять в Ужгороді.

Всі подані часописи представляються дуже гарно. Писані вони чисто народною мовою і етимольогічним правописом. Зміст інтересний і добірний. Незабаром подамо про них ширший огляд.

Тут тільки зазначимо, що редактор першого часопису, др. Іван Панкевич, се знаний наш молодий учений славіст і професор бувшої австрійської конзулярної академії у Відни.

Редактор дітячого часопису, Ярослав Розвода, се по національности Чех, праський професор, тепер приділений до шкільного реферату в Ужгороді, великий симпатик української справи і особистий приятель пок. Михайла Драгоманова.

Один і другий часопис, як загалом наші просвітні стремління на Карпатській Руси находять живу допомогу зі сторони шкільної секції ужгородської цивільної управи, інспектора Йосифа Пешека.

Політичний часопис „Народ“ виходить під редакцією Н. Клочурака, поручника української армії, родом з Підкарпатської Руси, з Ясіня.

СПІВАТИ БУДУ.

Співати буду, бо в души так [много
Щемить чуття горячого свя- [того,
А біль великий серце роздирає,
Що доля, воля не у нас витає,
Що темную пітьму
Ще сонце не розбило,
Що нашого краю
Воно не освітило!
Співати буду, щоб чуття святії:
Огонь любови, думи молодії
Йшли і розходились між [братами
І їх кріпили дружними словами
В їх праці на труднім
Шляху просвіти й долі —
Де вже не над одним
Видніє хрест на полі.

О. Філяретов.

„НАСТРОЇ“ НАСЕЛЕННЯ В ГАЛИЧИНІ.

Львівська газета „Вперед“ пише:

Перед нами обіжник староства в Раві Руській з дня 11. лютого 1920. ч. 38520.

Староста Рейнольд взиває всі громади, які підлягають йому, щоби а) заявилися за приналежністю до Польщі, б) зложили чолобитню начальникови польської держави Пілсудскому, в) виказали вірність для польської держави.

Свій обіжник кінчить староста зазивом до всіх війтів, щоби ужили всякого впливу для переведення сеї справи.

Так робиться „настрої“ українського населення не лише в Равщині.

Недавно доносили ми, як то робиться настрої населення в **Богородчанщині.** Кількох панків, які держаться близко клямки старости, формально тероризують населення, жадаючи від нього відповідних „настроїв“. В громадах, де є кількох або кільканайцять Поляків збирають підписи під якісь меморіяли; страшать людий жандармами й арештами, а навіть — як то було в самих Богородчанах — **підписують під меморіялами... небіщиків!**

Так робиться настрої населення в Богородчанах.

Ми писали вже, що один староста приказав всім війтам принести до себе печатки громадського уряду та прибивати їх на якихось меморіялах. Коли один свідомий війт Українець не приніс печатки із собою, бо не хотів старостинським способом в такий спосіб робити „настроїв“ населення, — староста відіслав його до дому по печатку з військовою асистенцією **і війт, ведений під баґнетом як злочинець мусів принести печатку і прибити її на якийсь меморіял чи „акт голду“.**

Осьтак робиться настрої льояльности в Східній Галичині. І не дивота, що ми кождого дня читаємо в польській пресі про „настрої“ населення з Коломийщини, Косівщини, Гусятинщини, Станиславівщини і инших українських повітів, які на ґвалт „хочуть“ належати до Польщі; не хочуть України, яку „винайшли Німці“ і якої потреба лише „кільком політикам“.

А про правдиві настрої населення напишемо иншим разом.

ҐЕНЕРАЛ МАСНЕ ПРО НІМЕЦЬКУ, ПОЛЬСЬКУ Й УКРАЇНСЬКУ АРМІЮ.

В заграничній комісії Палати послів в Парижі висказався ґенерал Массанет, що німецька армія є добре вправлена, здисциплінована й перенята жадобою відплати. Польська армія знаменита, але зложена з ріжнородних живел, які передше належали до армії німецької, австрійсько або російської. Звернув далі на велике значіне України, та загрівав до реорґанізації української армії й до союза України з иншими національними державами Сходу Европи.

НАША ШКОЛА В ЯРМІ.

(Народнє віче в справі українського шкільництва у Львові).

Місцевий Комітет української соціяльно-демократичної партії у Львові, єдиної української партії до певної міри леґалізованої польською владою, скликав минулої неділі (14. с. м.) народнє віче в справі гіркої долі української школи. Велика саля „Народнього Дому“ виповнилася по береги робітництвом і трудовою інтеліґенцією. Віче відкрив **Володимир Сороневич.** До президії увійшли: **Порфір Буняк,** ред. „Впереду“, і **Андрій Давидович** та як секретарі: **Олеськів, Копяківський і Толовка.**

Реферат про недолю української школи виголосив **Антін Черницький,** секретар професійної орґанізації зелізничників. Повно і ядерно представив він перш усього важкі умови, серед яких веґетує одинока українська народня школа ім. М. Шашкевича. Се справді дивоглядний унікат, щоби на 37 тисяч українського населення Львова місто удержувало тільки одну-однісеньку народню школу. До тогож робиться з боку компетентних чинників, щоби ту школу звести в нівець. Помічними засобами до того є поміщенне школи в старій рудері, в найбільш нездоровій частині міста, недостача яких-небудь засобів навчання, наділювання школи нездарними, ворожими до українських дітий учительскими силами, спеціяльна „опіка“ з боку п. інспектора Воловича. Заходи українських родичів, щоби школу поставити в красші умови розвитку, до тепер вповні безуспішні. Навпаки, йде дальша цинічна нагінка на школу. Будинок на Стрілецькій площі, вибудований для школи Шашкевича, віддано польській школі, санітарні відносини в старій рудері при Скарбківській улиці з кождим днем погіршуються, красші учительські сили віддалюються, а надається бездарні і до того ще польські.

Опіка міста над українським шкільництвом поширюється. Замість звернути увагу на капарний гріб при Скарбківській улиці, міський фізикат обходить приватні українські народні школи, удержувані громадським грошем, і змагає до їх закриття під позором — негігієнічних поміщень тих шкіл.

Як „лицарі культури“ відносяться до культурних потреб української школи, видно хочби з того, що 37 тисяч львівських Українців мають всього тільки одну школу, низшого типу а Поляки аж 45. До тогож українських дітий викидається з польських шкіл. Згадавши про визиваючий глум і насміх (на 3.621 українських дітий є тільки одна школа), про невідрадний стан українського середнього і висшого шкільництва у Львові, референт поставив **отсі резолюції:**

Зібране на вічу дня 14. марта 1920. р. українське населене міста Львова з огірченнем констатує, що тимчасова Рада міста Львова та шкільні власти позбавляють дітий українського населення у Львові освіти у рідній, українській мові. З натиском відносять се, що на 23 проц. українського населення у Львові є тільки одна міська українська школа імени М. Шашкевича, а наслідком сего сотки дітий пролетаріяту є позбавлені цілковито можности користати з шкільної науки.

Зібране на вічу українське населене з огірченнем та обуренням протестує проти поступовання тимчасової ради міста Львова, яка одиноку українську міську школу імени Шашкевича за звиш 30 літ, мимо оречення фахових інспекцій, удержує в невідповідному вимогам гігієни та педагогії будинку, без наукових середників та позбавлює кваліфікованих українських сил.

Зібране на вічу українське населенє домагається від тимчасової міської ради та шкільних властий, переняття на міський етат всіх приватних українських народніх шкіл, які вже тепер користуються правом прилюдности та переміненя їх на школи виділові, окремі хлопячі та дівочі, як рівнож приміщення школи ім. Шашкевича в відповідному і на сю ціль побудованому будинку на Стрілецькій площі, розділу сеї школи, тепер мішаної, на окрему школу виділову, хлопячу і дівочу.

Зібране на вічу українське населенє домагається заведення в польських народніх школах, до яких ходять українські діти, обовязкової науки української мови, історії та літератури та приділення там кваліфікованих учительських сил, Українців.

Зібране на вічу українське населенє домагається українських заступників в міській окружній раді відповідно до процентового числа українського населення у Львові, як рівнож українських інспекторів для міських українських шкіл та протестує проти ворожого поступовання супроти українського шкільництва дотеперішного інспектора Воловича і Брухальського.

Зібране на вічу українське населенє протестує проти забирання українських шкільних будинків на військові цілі. Українське населенє має у Львові всього одну тільки українську гімназію при улиці Льва Сапіги, яка тепер занята на військові цілі. Жадаємо негайного опорожнення занятих шкільних будинків. Українське робітництво Львова підносить якнайгорячійший протест проти замкнення для української молодіжі львівського університету і всіх висших шкіл, удержуваних податками українського населення краю, як рівнож протестує перед цілим культурним світом проти нечуваного та ніде в культурних державах не практикованого заказу університетських викладів таким науковим інституціям, як Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові, Товариство наукових викладів ім. Петра Могили та Ставропигійський Інститут“.

(„Гр. Думка“).

З ВОЛИНІ.

В 47 ч. „Варшавського Слова“ з 29. лютого знаходимо отсей допис із Волині:

„На Волині, зокрема в Луцькому й Дубенському повітах, життє ще далеке від нормальної колії. Селяне тут, як і у Володимирському повіті, голодують. Що дня в кождому селі переходять з торбами десятки людий, та в наших місцях богато не збереш. Богато людий живе ще й досі в землянках. Наслідком того є тиф. Правда, в останнім часі подекуди почали видавати ліс, але клопіт про прохарчуванне забирає увесь час: ніколи будуватися. Скаркиться на податки.

В тому часі, як населенне сих повітів само потребує помочи, податок навіть в 20 до 50 марок видається тяжким. Богато сил і часу відбирають у селянина ріжні відбутки кіньми, „стійки“ і таке инше. Половина господарств без коней, черги дуже часті. „Хоч візьми й ті продай“, говорять селяне.

Треба сказати, що подекуди під сим оглядом трафляються надужиття. Так, у Боремільській волости Дубенського повіту жандарми брали кілька разів коний зі „стійки“, щоби возити дівчат сумнівного поведення. Таке саме було в Полонківській волости Луцького повіту. Крім роздратування людности такі вчинки нідочого не доводять.

Сподіваються, що відбуток підводами облегчиться бодай на час засіву.

Так само зле стоїть справа з реквізицією салдатської одежи у селян.

„Служили у війску, заслужили військове убраннє, — відповідають селяне, — иншого нема“. А таки бували випадки, напр. в селах Більчі, Малєві й инших Бубовенського повіту, коли в зимі перед Водохрещем забрали у селян останні шинелі, останню білизну.

Не вважаючи на погане матеріяльне становище, по селах таки прикидаються культурні інтереси. Особливо часто за почином учителів а той самих селян улаштовуються українські вистави. Напр в с. Радомишлі Луцького повіту ставили „Наталку Полтавку“, „Москаля Чарівника“, „Суєту“. Орґанізуються народні хори і т. д. Шкіл дуже мало, більшість замкнена. Власти про відкритя їх у 1919-1920 р. не подбали, хоча селяне й клопоталися про се. Часописів також нема. З рідка попадають „Варшавское Слово“ і український „Вперед“.

Gutta.

АНГЛІЯ І ФРАНЦІЯ.

Між Англією і Францією, які понесли найбільші тягарі в боротьбі з Німеччиною, є під теперішню хвилю дуже сильні противенства. Сі противенства повинні бути, по думці загалу обох народів, усунені як найскорше, бо в противному випадку не буде в Европі спокою. А нігде не сформуловані сі противенства так ясно, як в найновійшім зошиті видаваного Сітоном-Ветсоном тижневика „Ді Ню Юроп" (з 19. лютого) в статті „Франція і Англія". В тій статті дано слово обосторонним поглядам на справу. Від імени Франції говорить Rene Pinon, звісний зі своїх статий про заграничну політику в „Revue des Deux Mondes" та з ріжних книжок про близкий та далекий Схід — від імени Англії знова редакція, отже імовірно сам Сітон-Ветсон.

Для інформації подаємо, що французький журнал „Revue des Deux Mondes", се найповажніший і найвпливовійший місячник Франції, в якім беруть участь всі найзнатнійші представники політики, науки і мистецтва французької републіки, члени французької академії наук, а між иншими недавно співробітником журналу став б. президент Пуанкаре. Знов що тикається особи Сітина-Ветсона, то се знаний в політично-журналістичнім світі Англії дослідник б. Австро-Угорщиний і Сходу. Сітон-Ветсон під псевдонімом Scotus Viator'а є автором голосної студії про положенє Югославян в Австрії і під мадярською кормигою, яка ще не довго перед війною спопуляризувала у світі югославянське і загалом національне питанне поневолених народів старої Австрії. Ветсон являється неофіціяльним дорадником англійського правительства у східних питаннях. Про нашу справу він обзнайомлений з автопсії, бо був присутний на нашім великім всенароднім шевченківськім здвизі, що відбувся в червні 1914-го року у Львові, де говорив з нашими політиками і діячами. Ветсон придивлявся також зі соймової льожі історичній обструкції нашої соймової делегації.

Насамперед подаємо французький погляд на сю справу.

Pinon вказує на блискучу спільність оружя обох зісоюзнених народів та жалує, що відносини не є тісами, які були в часі війни. Де лежить причина такого стану? „Кожен з обох народів має в деяких означених частях світа свої окремішні і животні інтереси. В сих частях світа мусить другий народ, якого інтереси є друґорядної натури, уступити і все робити, щоби помогти свому партнерови. Сими областями, в яких по думці Pinon'а, Англія не держиться сеї політики є Надренський край і Польща. Для Франції є питанням житя, щоби її Німеччина не могла більше напасти. Тому мусить вона пересунути свою границю над Рен і сотворити Велику Польщу. Франція є до сеї міри виснажена, а населенне Німеччини є і нині так велике, що цілком не може бути мови про французькі змагання до геґемонії. Тимчасом Англія зробила все, щоби уможливити Німеччині мілітарну відбудову, а саме в сей спосіб, що дозволила новій німецькій оружній силі на довгу обовязкову службу, і так пособила сотворенню кадри для нової великанської армії. Рівночасно відкинули аліянти жадання Франції і Бельгії, щоби забезпечитися над Реном. Також потребує Франція охорони від Сходу при помочі Польщі. Властивим крітерієм німецького погрому не є втрата Альзації і Льотарингії, тільки втрата польських провінцій. Одначе за кожен раз, кол в Раді чотирох була мова про се, щоби скріпити Польщу, все супротивлювалася сему Англія пр. в справі Ґданьска, в справі горішного Шлеска і передовсім в справі Східної Галичини.

Pinon заявляє з притиском, що коли Східна Галичина буде належати до Польщі, то Польща тим способом одержить безпосередну границю з Румунією а в консеквенції сотворить найсильнійшу запору проти большевизму і проти кольонізації Росії німецьким елементом. Чому супротивлявся завсіди Ллойд Джордж бажанням Польщі?

Також при полагоді російського питання згоджуються Англія і Франція рідко. Франція бажає сильної Росії, яка могла би відгравати на сході Німеччини сю самуроль, яку вона грала перед війною, або в першій її фазі. Як тільки Росії одержить ліберальне правительство, мусить французька політика попирати всякими середниками федерацію нових малих републік з російською державою, яка малаби також заключити союз з Польщею. Англія, здається, однак бажає розторощення бувшої царської імперії з давної боязни перед російською експанзією. Англійське правительство працює над сим, аби створити в Середній Азії велику зону впливів для британських інтересів; дорогою «протекторатів та вазальних держав хотілаби Англія витворити безпосереднє получевнє між північно-східним Єгиптом та північно-західними Індіями, через що підпалиби під британський вплив Палестина, Арабія, Месопотамія, Курдистан, Персія, Афганістан, давнійше Закавказе, російський Туркестан і т. д.

Здається, що в Англії — каже дальше Pinon — не полишається невикористаним жадного середника, щоби непокоїти публичну опінію Франції. Щодо фінансової справи, то в Лондоні мають дуже мале розумінне для положення Франції. Хто вкінці всякими способами жадав видачі Вільгельма II.?

Належить поважно занятися — так кінчить Pinon свою статтю — справою порозуміння між обома зісоюзненими краями в усіх доторкаючих їх питаннях. Не личить, щоби одна сторона загортала для себе на стало весь зиск.

А тепер відповідь Сітона-Ветсона: Найвисшою цілю Англії — зазначує начальний редактор „Ді Ню Юроп" — є покликанне до життя Ліґи Народів як підстави до нового міжнародного порядку; щойно в другій лінії Англія інтересується удержанием і поглубленнєм приязни з Францією і Америкою. Давнійша „Entente cordiale" є тепер більше потрібна, чим колинебудь перше; про се не сумнівається ні дрібку публична опінія Великої Британії і цілої держави. Се одначе ніяк не стає на перешкоді тому, щоби публична англійська опінія дві подані Rene Pinono'ви умови не відкидала з місця. Ходить іменно о справу границь Рену та справу утворення Великої Польщі. Нема в цілій Англії ні одної партії, а також немає групи, якаб обі ті точки не відкидала, як такі, що можуть мати дуже погубні наслідки для майбутного спокою Европи. Для Франції нема більшої небезпеки, як сама границя Рену. Німеччина тоді всі зусилля буде звертати тільки на се, щоби уможливити собі реванж і заколотити мир. Німеччину поставлено вже тепер, як се доказав John Maynard Keynes в своїй книжці „The economic consequences of the peace" перед господарськими зобовязанями, яких вона ніколи не може виповнити.

Англія бажає собі утворення Польщі в етноґрафічних границях, але ніколи Великої Польщі.

В справі статуту для Ґданьска можна дійти до вдоволяючої обі сторони розвязки. Але спір ведеться головно біля справи Східної Галичини, руського т. зн. українського краю. Польща має одержати спільну границю з Румунією? Чомуж не має одержати такої границі також Чехословаччина з будучою російською федеративною републікою, до якої Україна буде належати в кождому разі. Маси населення Східної Галичини є проти прилучення до Польщі і се повинно рішати. Деякі Французи намагалися в обманчивий спосіб малювати Полякам державу зі 40—60 міліонів населення; сим зробили Французи Полякам лиху прислугу. А зрештою, коли Pinon хоче мати біля великої Польщі також сильну і зединену Росію, то тяжко зрозуміти, як сі оба бажання погодити зі собою?

Що тикається Середної Азії, то Сітон-Ветсон справді побоюється, аби британська політика не перетягнула струни.

Справді для Англії велика небезпека в тім, коли границя Англії посунеться аж до Сирії, Вірменії і до Каспійського моря. Англія переміниться на сей випадок у легку до атаки сухопутну державу, тоді, як досі була майже неможлива до побиття морська імперія. І тому британські патріоти не бажають собі нічого більше як сего, щоби Англія вицофалася з Мезопотамії, оголосила desinteressement в Перзії, заступила протекторат в Єгипті звичайним мандатом і т. д.

Дальші виводи статті в яких редактор полемізує з попередником для нас меньшого значіння. Але зі сказаного виходить ясно, що ми все підчеркували, що інтереси України і Англії у всіх головних точках згідні зі собою. Наведена статтія Сітона-Ветсона, се ще один апель до нас: не занедбувати праці біля освідомлення англійської опінії про українську справу — вже хоч би з уваги на факт, що на европейськім континенті Англія на довгі літа остається одиноким і рішаючим чинником, який держить і нашу долю в своїх руках.

ЗОЛОЧІВСЬКІ ОПРИЧНИКИ.

Львівська ґазета „Вперед" пише:

Ми писали вже про нечуваний злочин якого допустилися на о. Юрику золочівські вшехполяки. Сьогодня дістали ми від Поляків близші подробиці про сей нечуваний випадок.

І так коли о. Юрика ведено головнійшими улицями міста, зорґанізована вшехпольська товпа кидала на нього камінням, болотом і била дручками. Коли удари не уставали, безрадне українське населенне, яке супроти більшости атакуючих не могло прийти о. Юрикови в поміч, почало просити о милосердя, а жінки почали голосно плакати.

Мучений о. Юрик звернувся до людий і сказав: „Не плачте, бо хвиля мойого визволення близька".

В тій хвилині ґімназійний учитель Стемпень і його 18-літна дочка ударили його так сильно дручками по голові, що він впав на землю.

Його замкнено до темниці, без підлоги і без сінника.

Дня 5. марта був у нього священик з св. тайнами.

Стан здоровля о. Юрика дуже грізний.

Се розповіли нам наочні свідки Поляки, обурені тими звірствами до крайности, а саме гром. Мазір, Матильда Заліпска, Францішка Мінчакевич і инші, які не хочуть, щоби подавати їх назвиск, бо бояться мести.

Свідком сеї нелюдської події була також жінка старости.

Жадаємо строгого слідства проти сего нечуваного злочину, зорґанізованого войовничою вшехпольською боївкою, на якої чолі стоять „педаґоґи" та так звана „інтеліґенція".

Такі нелюдські, просто звірські знущання над безборонним чоловіком зовсім не причиняться до помирення обох народів, які замешкують наш край!

З ГАЛИЦЬКИХ ОБРАЗКІВ.

„ПАТРІОТ".

Поїзд іде зі Станиславова в напрямі Львова. Ваґон, розуміється, без вікон і брудний. Проти мене сидить грубезний паниско, в соболевій шапці та великому подорожному кожусі. З першого погляду впізнає кождий, що се польський дідич. Їде, сердечно вудиться, позіхає.

На одній зі стацій всідає до ваґону ще один панок. На дідича за худий, а на урядовця за солідно вбраний. Всежтаки якась „грубша риба". Стоїть хвилину при дверях та розглядається, де би йому сісти.

Його очі падуть на соболеву шапку. Приглядається хвилинку, прижмуривши очі, лице його прибирає нараз радісний вигляд; він біжить з отвертими раменами в сторону дрімаючого дідича і кричить на весь ваґон:

— Ааа!... як маєтесь, пане брате! Но-о-о!

— Ооо!... се ви, пане дзєю!" — закричала радісно й собі соболева шапка.

Обі „риби" облобизалися. Грубий паниско посунувся, посадив коло себе худого і пішла голосна на весь ваґон розмова на тему: „Як там здоровлечко? Жіночка? Діточки? і т. д. Заговорили і про „єтосунки".

— Но, а як ви давали собі раду з гайдамаками, пане дзєю? — звернувся худий панок до соболевої шапки.

— З гайдамаками? Були — були неприємности і то великі; але, дякувати Богу, та голота вже дістала за своє.

— А конята? Ті гарненькі шімлі вдалося уратувати?

— Очевидно. Але перед нашими був я також в порядній опресії, пане дзєю! — сказав шепотом дідич і оглянувся довкруги.

— А то як?

— А якже! В кілька днів по приході, наші почали реквірувати коні по дворах. Але я, пане двею, не дурний. Як тільки дізнався про се, взяв я мого Івана і свої конята дьоґтьом, дьоґтьом! Висмарував їх на всі сторони! А пополудні глип! Заїздить офіцир з жовнірами. Поручник. Розглядається по подвірю, туди, сюди, вкінці каже, що приїхали по коні.

„Алеж прошу, — кажу я, — тільки мої коні так спаршивіли, що не буде вам з них великої потіхи".

— Як я показав їм, пане дзєю, коні, то мій поручник покрутив носом і поїхав далі. Порядно взяв я їх „на кавал", що?

Оба паниска стали сердечно сміятись на все горло.

— А то з вас збиточник неабиякий! — сказав із захопленнєм сухий панок.

— А чудні конята, пся крев! — Аж цмокнув дідич в соболевій шапці. — Сорок тисяч дають мені Жиди!

Ю.

НОВІ АРЕШТУВАННЯ В ГАЛИЧИНІ.

В Щирці арештовано директора міської каси Гринька Книша, що недавно вернувся з України і відведено під ескортою до Львова. В Лисиничах арештовано начальника громади Бубелу і осаджено його в арештах на Баторого. Бубела перед кількома днями приїхав з Каменця за польською перепусткою. Дня 7. марта відставлено на Яловець директора каси „Нар. Дім" в Перемишлянах Евстахія Безпятка і гром. комісаря з Касперовець, заліщицького повіту Поповича.

З ДОРОГИ ЖИТТЯ.

Бідні цвіти...

Товкалася по історії казка-легенда про жінку-ангела, що мала бути олице-творенням доброти. Видумав її якийсь недотепа-поет, пустив у світ — і легенда ходила поміж люде, які й не подумали нікочисленні про те, що легенді про жінку-ангела перечить історія, перечить дійсність. Чи-ж можна забути, скільки крови виточила з людий така жінка-ангел, як прийшла до власти? А історія англійської Єлисавети або російської Катерини? А скільки тих ангельських бестій обмоталося довкола всяких переворотових рухів від хрестоносних походів до великої революції а опісля до большевицького раю? Та легенда робить своє. В часі сеї світової війни втоптався знов казкр, що за чоловіком, звіром, який з крісом чи з ножем у руці йде і мордує, йде жінка-ангел, сестра милосердія, сестра-жалібниця, яка гоїть рани, втирає слези... Гей, гей чого-то вже не видумали поети...

Wohltaetig ist der Frauen Macht
Wenn sie der Mann bezaehmt,
bewacht...

На днях вбилися в мою память дві події. В обох подіях грала головну роль жінка. По моїй думці від ряду літ ніде не виліза з жінки більше жостока бестія, як в сих двох случаях.

Маю на думці передовсім золочівськи мордовання ю. Юрика. Ведeного жандармами католицького священика, папського шамбеляна, осивілого старця, людину, яку знав весь Золочів з доброти, чесноти і поваги, людину, якої активна діяльність за українського правління проявлялася в хожденнях за Поляками, — били вшехпольські пані палками — по голові. Били до крови. А не була се темна голота. Папського шамбеляна вдарила палкою в скрань перша п. Дрепгевічова донька народу, що проживає себе „шведмужем хшесціяньства", і жінка віцепрезидента суду в Золочеві. О. Юрика била ще по голові і п. Рувалоьська і п. Німчевська і пні Вахріпоська.

І друга подія впала каменем на мою душу.

У Варшаві засуджено польських старшин і жовнирів за замордовання в білостоцьких лісах безборонної совітської місії „Червоного Хреста", в складі якої була й жінка. „На зимно — як пише „Напржуд" (ч. 60.) вимордовано людий, які хвилево перекинулися в Польщі і котрих Польща вже більше не мала видіти. А наче для заострення скандалу перед світом діткнено сим мордом місію „Червоного Хреста", тому, що є се знамя непаче незлізний лист в очах всего культурного людства".

Коли засуджені виходили зі судової салі, варшавські пані обкидали їх цвітами. „Ось за що пані в Польщі — пише „Дженнік Лудови" з 10. марта обкидаються цвітами".

І ходором ходить моя голова. І стає мені в уяві жостока Єлисавета, крівава Катерина, золочівська віцепрезидентова і гурт варшавських паць. І безконечний сум обгортає мою душу. Жаль мені безневинних членів совітської місії „Червоного Хреста", за якими упімнулася частина польської преси, жаль мені українського священика, якому найзавзятійший ворог-мущина нічого не в силі закинути, крім любови до свого народу (про нього писали українські денники) і жаль мені тих цвітів, якими послужилися варшавські пані...

І тим цвітам співаю пісню.

Бо чи є що красше в світі як цвіти? Все одно, чи вони білі, чи сині, чи ліліові, чи червоні. Все одно, чи вони виринають з під снігу, чи вони співають колисанку вмираючій осени. Все одно, чи вони говорять про непорочність, чи про заздрість, чи про любов, чи про огненну пристрасть. Всі цвіти є невинні, непорочні. І ті кріваві туліпани, що говорять про невтишену жажду і ті другі цвіти, що в дощеву ніч зарисовуються світлом красок на вставлиній шибі, перед якими колись задержувався смертельно сумний поет Надсон. Всі цвіти є невинні, непорочні і гарні. Чи є що краще, як червоні маки на голові сільського дівчатка, чи є що красше як погасаюча на жіночій груди багряна троянда, чи є що красше, як камелія у волосю вмираючої дівчини?

Цвіти, се одинока річ, якої не діткнув погубний подих життя й війни. Вони невинні, нікому не зробили кривди, нікого не вкрили сумом. І всі вони однакі. І ті, якими добрі люде обкидають артиста і ті, якими звироднілa рука обкинула вбийників місії совітського „Червоного Хреста".

І коли була під сонцем тиха трагедія — то се трагедія тих цвітів, що не могли сказати слова про свій біль і упокорення.

А „Напржуд" в ч. 60. пише: „Ці цвіти, як і та кров виросли на почві вшехпольської деморалізації!"

Бідні цвіти...

Тиберій Горобець.

СТАРОКРАЄВІ ПОСМЕРТНІ ВІСТИ.

Розалія Мазуркевич, жінка директора пом. уряд. австр. міністерства упокоїлася дня 16. марта 1920 р. після довгої та тяжкої недуги у Відні. Похорони відбулися у Відні дня 19. марта. Покійна осиротила мужа Ізидора і двох синів Степана і Осипа, з яких один як український старшина зістав в часі польсько-української війни інвалідом та перебував довший час в польському полоні в Вадовицях.

Інж. Зенон Волинець, помер по довгій і тяжкій недузі в Яблонові коло Коломиї дня 21. лютого, в 31 році життя, осиротивши жінку і двоє дітий. Як многонадійний абсольвент львівської політехніки, був покійник діяльним у богатьох підприємствах, а покликаний з початком війни до війска, служив довший час на полудневому фронті, де й лишив своє молодече здоровля. Звільнений ізза горляної та грудної недуги та приділений до експозитури відбудови в Косові, зєднав собі вкоротці серця тамошних громадян, а перенесений у жовтні 1918 р. до Яблонова, брав тут в листопадові дні діяльну участь у всіх місцевих справах. Щоби прийти в поміч убогому населенню задумав будувати зелізницю з Коломиї до Космача, яка в звязи з мінеральними богатствами околиці, мала двигнути економічно сусідні села. Сумний зворот обставин припинив розпочате діло і се разом із невмолимою чахоткою не дало йому здійснити мрії, для якої він послідними часами майже виключно жив. І так в сей час, коли як найбільше рук потрібно до свіжої праці, прийшлося попрощати на віки сего невсипучого робітника.

Іван Вигелюк, сан. шеф 14-ої бригади, помер дня 2. грудня 1919 р. на пятнистий тиф у Жмеринці.

Михайло Третяк, рахунковий при армейському відділі Н. К. У. Г. А., помер на пятнистий тиф дня 2. грудня 1919 р. у Виннниці.

Марта Джус, з Жовкви, по 6-місячній тюрмі в Тернополі, померла дня 23. лютого ц. 35 р. життя.

О. Зенон Кривавич, помер 25. лютого в 80 р. життя, в Негрибцях.

ПРИГОДИ—БЕЗ ХЛІБА.

До львівської газети „Громадська Думка" пише один Львовянин: Вибрався я сьогодня в місто полагодити три орудки: дати підшити черевики синови, направити парасоль і вкоротити штани. Швець згодився підзолювати — очевидно, дав я йому шкіру — але, якщо постараюсь для нього бохонятко хліба. Я пристав. Думаю: куплю по ласкарській ціні (35 К), бо дитина чейже боса ходити не буде. Заходжу до парасольника. За дрібну направу — жадає — 3 бохонці хліба. Деж я тільки возьму? Яж не пекар, а доктор прав. Приходжу до кравця — за обрублення ногавиць заспівав бохоння хліба. Забрав я ногавиці й парасоль — і направляю сам, а що при фізичній роботі звичайно співають, то й я зложив собі пісоньку й на весь голос співаю, аж сусіди збігаються:

„Батеньку мій рідний,
непрактичний тату,
чом не вчив ти сина
парасоль латати?

Замісць слати сина
до школи у місто,
було краще вчити,
як місити тісто.

Пять бохонців хліба
мав би нині в днину,
а всі би кланялись
гейби боярину".

Звісно, у Львові бере пекарський челядник денно 80 корон, та що найважнійше 5 бохонців хліба... **Лесь Івасин.**

В АЛЕЇ РОЖ У ВАРШАВІ.

Алея Рож — бічна тиха улиця Варшави, здалеку від гамору й шуму столиці. Тут під шестим числом на четвертому поверсі перебуває тепер начальний отаман української армії **Семен Петлюра.**

Дзвоню і входжу до почекальні, великої, ясної кімнати. В ній повно людий, головно військових. Є тут генерал Зілінський, начальник штабу Юнаків і молодий ще чоловік, професор військової академії в Петербурзі, а тепер міністер війни В. Сальський. Побіч молодші офіцири ріжних степенів і родів оружя. Піхотинці, кавалеристи і артилеристи.

Під вікном, опертий о фрамугу, розмовляє живо з білоруським послом, Цвікевичом, міністер фінансів Борис Мартос. Давно його не бачив, десь в Харкові в останнє, чи не в 1908 р. на зборах української університетської молодіжі на харківському університеті. Живий, енерґічний як тоді. З боку на канапі присів о. Жан, Бельгієць, і про щось розпитує міністра праці Осипа Безпалка. З якимсь французьким чи англійським кореспондентом говорить товариш міністра закордонних справ д-р В. Старосольський.

До почекальні входить кореспондент римських часописів Нескарцолі. Ми витаємося як старі знайомі зі Львова. Він живо інтересується українськими справами і вибирається тепер на Україну.

Підходжу до стола, закиненого часописами. Є тут вся тенеріцня світова і українська преса, львівська, камянецька і віденська.

З кімнати начального отамана виходов курер, який щойно приїхав з Парижа і я пійшов до отамана.

Кабінет з одним вікном, на середині бюрко, над ним портрет Шевченка, кілька крісел і шафка з книжками.

Ми привиталися.

Щось пятьнайцять літ не бачив Семена Василевича. Чи змінився? Не знаю. В темно-синьому військовому мундурі, з тризубом на рукаві, виглядає як молодий студент, тільки якесь важке умучення слідно на лиці.

Згадали і старе минуле, ті часи, де ми разом з товаришами Леле, Лозенками, Мухами і иншими пробували рвати царські кайдани. Знову не стало одного з них і не хто небудь, а тов. Хвиля (Ткаченко) помер в Москві.

Пригадали часи тов. Тахина...

Я говорю про важке положення наших безробітних службовиків, про університетську молодіж, про політичних вязнів.

Між ними є і гімназіяльні студенти з V. чи VI. кляси. Деякі з них вже хорують на чахотку.

Семен Василевич встав і почав ходити нервово по кімнаті.

Я згадав про полонених і інтернованих.

— А знаєте — тут перебуває мент отаман, — орежарії ті галицькі козаки. Я йшов з ними Київ відбирати. Під самим Києвом, я був такє серед них. Славні, добрі козаки.

В кімнату увійшов молодий адютант отамана із рапортом, що начальник держави Пілсудскі просить начального отамана на четвер.

Я мусів спішитись, бо небавом мала розпочатися наша партійна конференція.

Ми розпрощалися.

На самім відхіднім стрінув ще нашого курера. Привіз останні вісти з України і переказував їх Андрієви Лівицькому. Українська армія з Омеляновичем-Павленком на чолі заняла Жмеринку. На Херсонщині і Катеринославщині повстання проти большевиків. Населення чекає приходу головного отамана.

Я вийшов з Алеї Рож. Минуле і теперішне як блискавичні хвилі пересувались одна за другою.

„Хай живі не тратять надії"... мимохіть пригадався мені заповіт Словацького — тільки якийсь болісний жаль обхопив мене, що Семен Василевич не там на своїх широких, вольних, полтавських степах, але десь тут аж на четвертому поверсі в Алеї Рож.

Варшава, 23. лютого.

(„Вперед"). **Сам.**

ЛИСТИ ЗІ СТАРОГО КРАЮ.

(Продовженне).

Головна Канцелярія Українського Народнього Комітету одержала отсі листи від Українців з Европи для їх рідні або знакомих в Америці.

ЗАМІТКА. Канцелярія У. Н. Комітету старається вишукати адреси Українців в Америці для їх кревних і знакомих в старому краю, і навпаки — адреси Українців в старому краю для їх кревних і знакомих в Америці, аби в той спосіб помогти їм для взаїмного порозуміння по довгій розлуці.

Канцелярія У. Н. К. робить се через Американсько-Українське бюро в Ню Йорку (American Ukrainian Exchange, Inc.), через переписку і через пресу в старому краю і в Америці.

Сю роботу буде Канцелярія У. Н. К. продовжати і на будуче, одначе кошти, звязані з веденнєм сього відділу, мають покрити інтересовані особи. Длятого кождий, до кого є лист або картка, присилаючи зголошенне за сим листом або карткою, має рівночасно залучити 50 центів в марках або даймах, почім його лист або картка буде відіслана.

При зголошенню треба також подавати **число листа**, як було подано в газеті.

З ВІДНЯ.

751. Іван Репета, пошукує Івана Михайла і Анни Базилевських. Перебували в Канаді. Є лист до них.

752. Семен Джиджора, пошукує Михайла, Сидора і Володимира Джиджорів, братів з Заставча. Є лист до них. Були в Канаді.

753. Роман Гандзюк, пошукує Михайла Гандзюка, брата, з Торського пов. Заліщики. Є лист.

754. Корнель Стовбей, пошукує Гергія Кепка, шваґра, з Лужан, Буковина. Був в Монтреал. Є лист.

755. Дмитро Кантемир, пошукує Василя Савчука. Є лист до него. Дмитра Ткачука. Є лист до него.

756. Іван Репета, пошукує Петра Репети, брата. Перебував в Ню Йорку. Є лист до него.

З НІМЕЧЧИНИ.

757. Семен Г. Площинський, Мінхенберг, пошукує Михайла і Огафії Гордієвич, Площинських. Є лист до них.

758. Микита Охота, Гунсрік, пошукує Омелька і Митрофана Охоти, з Сабадаша, Київщина. Перебували в Канаді. Є лист до них.

759. Яків І. Фурман, Салцведель, пошукує Антона Йосиповича Фурмана брата, з Мервіна, Київщина. Є лист.

760. Василь Я. Замримуха, Салцведель, пошукує Онуфрія Яновича Замримухи, брата, з Малої Русави, Поділє. Є лист до него.

761. Лаврентій К. Мойсеєнко, Салцведель, пошукує Кирила Ковалева, Корюновки, Чернигівщина. Є лист.

762. Созонт Денисюк, Міхелн, пошукує Іляріона Федорука і Дмитра Трушинського, з Волині. Є лист.

763. Стефан Маслюк, Бернштадт пошукує Анни, Марії і Петра Стахів з Застінки, пов. Тернопіль. Є лист.

764. Теодор Гулька, Бернштадт, пошукує Антона і Гарасима Гульки, з Дичкова, пов. Тернопіль. Є лист.

765. Семен Г. Площинський, Мінхенберг, пошукує Тимофея Томича Володина, з Іванковець, Поділє. Є лист.

766. Іван Бомок, Ліхов, пошукує Івана Бобринського і Мартина Острожського, з Поділя. Є лист.

767. Артемій Д. Рудчик, Цербст, пошукує Василя Артимовича Рудчика, сина. Є лист до него.

768. Іван Малішевський, Долменгорст, пошукує Василя Булу, шваґра, з Мільна, пов. Зборів. Є лист до него.

З ГАЛИЧИНИ.

769. Ольга Ямрозікова, Львів, пошукує о. др. Аврозія Редкевича. Є лист.

770. Микола Бітицький, Добромиль, пошукує Івана, Луки і Миколи Бітицьких, з Скоплошева, пов. Ярослав. Перебували в Канаді. Є лист до них.

771. Розалія Левандовська, Перемишль, пошукує Василя Левандовського. Перебував в Ню Йорку. Є лист.

772. Микола Гафійчук, Ганківці, пошукує Петра Гафійчука, брата. Перебував в Вінінеґу. Є лист до него.

773. Юлія Соловій, Копитів, пошукує Константина Соловія, батька. Перебував в Вінінеґу. Є лист.

774. Евгеній Панкратів, Острів, пошукує Данила Панкратова, брата, Йосифа Золотовського. Перебували в Ню Йорку. Є лист до них.

775. Боронислава Федорович, Зубрець, пошукує Івана Федоровича, мужа. Перебував в Канаді. Є лист.

776. Василь Гаврилюк, Крещатик, Буковина, пошукує Івана Гаврилюка, сина. Перебував в Міннеаполіс, Мінн. Є лист.

777. Марія Филипчук, Гвіздець, пошукує Анни Филипчук, доньки. Перебувала в Шікаго. Є лист до неї.

778. о. Василь Медвідський, Ходовичі, пошукує о. Василя Гнейчука. Перебував в Канаді. Є лист до него.

779. Марія Масляник, Львів, пошукує Андрія Волощака, з Луки, повіт Самбір. Є лист до него.

780. Анна Ляхман, Львів, пошукує Марії Білінської, з Тарасович, повіт Рудки. Є лист до неї.

781. Анна Садовська, Копичинці, пошукує Василя Шовдру, з Целіева. Перебував в Канаді, Семка Іванкова, з Целієва. Є лист до них.

782. Андрій Мірецький, Львів, пошукує Петра Мірецького, брата, з Корсова, пов. Броди. Перебував в Канаді. Є лист до него.

783. Михайло Рисич, Ільник, пошукує Гриня Пацкана. Перебував в Ірвона, Па. Є лист до него.

784. Дмитро Правець, Любачів, пошукує Федя Брегіна і Петра Правця, з Вишатич, пов. Перемишляни. Є листи до обох.

785. Володимир Виноградник, Снятин, пошукує Івана Виноградника, брата. Перебував в Ню Йорку. Є лист.

786. Др. Вол. Чировський, Чернівці, пошукує Ярослава Кунинського. Перебував в Канаді. Є лист до него.

787. Ліза Бабій, Львів, пошукує Арделя Хромовського. Є лист.

З ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ.

788. Данило Хомишин, пошукує Евдокії Желяк, сестри. Є лист.

789. Михайло Хомишинець, пошукує Еви і Миколи Хомишинів і Петра і Анни Скільських. Є лист.

790. Степан Якимець, пошукує Марка Майка. Перебував в Канаді. Є лист.

791. Василь Половчак, пошукує Михайла і Анни Патаків. Перебували в Пітсбургу, Па. Є лист.

792. Олекса Шимоняк, пошукує Катерини Шимоняк, сестри, Катерини і Петра Кріля. Є лист.

793. Олекса Цундер, пошукує Івана Цундера, з Сопота, пов. Сколе. Є лист до него.

794. Євко Слепко, пошукує Ілька Слепка, батька, з Лінини Малої, пов. Старий Самбір. Є лист.

795. Степан Кулацький, пошукує Адама Кулацького, брата. Є лист.

796. Іван Дичко, пошукує Олекси Дичка, брата, з Гільська, пов. Ліско. Є лист до него.

797. Зігмунд Кранц, пошукує Якова, Конрада і Карла Кранців, і Фрідріха Ляста. Є лист до них.

798. Юрко Куцінак, пошукує Юрка Куцінака, батька. Є лист.

799. Яків Кулісник, пошукує Івана Кулісника, брата. Перебував в Канаді. Є лист до него.

800. Павло Цуп, пошукує Василя Цупа, стрийка. Є лист.

801. Луць Синишак, пошукує Настуні Синишак і Анни Дверніцької, тіток. Перебували в Пенсилвенії. Є лист до них.

802. Адам Лизан, пошукує Івася Миськів, брата, з Силець, пов. Новий Самбір. Є лист.

803. Сенько Клисяк, пошукує Каськи Клисяк, сестри, з Черхави, пов. Самбір. Є лист до неї.

804. Гриць Спожарський, пошукує Павла і Михайла Лапицького і Евдокії Хомів. Є лист до них.

805. Дмитро Броварний, пошукує Анни Броварної, тітки. Перебувала в Канаді. Є лист до неї.

806. Олекса Стефанишин, пошукує вуйка з Колодієва, пов. Станиславів. Є лист до него.

807. Михайло Пердак, пошукує Василя Пердака, батька і матери. Є лист.

808. Маріян Левицький, пошукує Миколи Тимчишина. Є лист.

809. Стефан Паньківський, пошукує о. др. Івана Перепелиці з Реминова, пов. Жовква і д. Яреми з Ню Йорку. Є лист до них.

810. Іван Гаснець, пошукує Дмитра Куртяка, з Лавочного, пов. Стрий. Є лист до него.

811. Іван Герчак, пошукує Василя Павлінського, з Давидковець, повіт Чортків. Є лист до него.

812. Теодор Карачевський, пошукує Кароліни Карачевської, сестри з Жизначева. Є лист до неї.

813. Лесьо Терцівчин, пошукує Івана Голованича, брата. Є лист.

814. Іван Фірман, пошукує Анни Фірман, сестри. Є лист до неї.

815. Йосиф Дорош, пошукує Василя і Гринька Солтиса, з Бичковець, пов. Чортків. Є лист до них.

816. Петро Дудяк, пошукує Йосифа Дудяка, брата, з Бібки, пов. Ліско. Є лист до него.

З ІТАЛІЇ.

817. Іван Фурдзин, пошукує Івана Борща, Івана Тичинського і Михайла Левицького зі Сколя. Є лист.

818. Михайло Варгун, пошукує Гриня Варгуна, брата, Гриня Нетребяка і Миколи Шпака, з Трибуховець, пов. Бучач. Є лист до них.

819. Михайло Вецко, пошукує Юрка і Василя Вецка, Івана, Тимка і Михайла Петрів і Данила Шведа, з Націєва, пов. Долина. Є лист до них.

820. Андрій Юрків, пошукує Сави Кудлая. Є лист до него.

821. Дмитро Мигович, пошукує Левона Миговича. Є лист до него.

822. Теодор Печар, пошукує Семена і Йосафата Яців. Є лист до них.

823. Дмитро Лукань, пошукує Василя Віта, стрия. Є лист до него.

824. Теодор Вербіцький, пошукує Івана Вербіцького, брата, з Жижномира, пов. Бучач. Перебував в Канаді. Є лист до него.

825. Теодор Медун, пошукує Андрія і Матвія Медуна, Івана Наконечного і Андрія Петришина, з Цеблова, пов. Сокаль. Перебували в Канаді. Є лист до них.

Кождий, до кого є лист у сьому виказі, нехай подасть свою точну адресу, залучить марки і заадресує:

UKRAINIAN NATIONAL COMMITTEE OF U. S.,

10 E. 7th Street, New York, N. Y.

а лист сей буде висланий.

Канцелярія У. Н. Комітету.

МІСЦЕВІ ОГОЛОШЕНЯ.

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕНЯ.

(В сій рубриці містимо оголошення театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і без довших покликів).

NEW YORK, N. Y.

Драматичний Кружок Робітничого т-ва „Поморяни" відограє **в неділю дня 18-го цвітня 1920** мельодраму в 5 діях а 11-ох відслонах, М. Мельника **УБИЙНИКИ** в гали Укр. Народного Дому, 217-219 E. 6th St., New York. Режісер В. Лазаревич, Музика власна, дірігент К. Ган. Початок о годині 4-тій пополудни. **По представленю баль.** Вступ: $1.00, 75 і 50 цнт. О численну участь запрашає — КОМІТЕТ. 44-47

PHILADELPHIA, PA.

Тов. „Любов" в Філядельфії, Па., устроює **ВЕЛИЧАВИЙ БАЛЬ в суботу, дня 24. цвітня 1920 р. в Metropolitan Hall, 715-17 Fairmont Avenue,** Philadelphia, Pa. Початок о годині 6.30 вечером. Вступ з гардеробою 40 цнт. О численну участь на сей баль запрошує — КОМІТЕТ. 47-49

JERSEY CITY, N. J.

Заходом Укр. Угнівського Комітету в Джерзи Сіти, Н. Дж., відограється представленнє **в неділю, дня 2-го мая 1920 р.** в гали церковній на розі ул. Сусекс і Грін **1) НАСТОЯЩІ,** комедія в одній дії. **2) СВЕКРУХА ЕВДОХА,** образок сценічний в 3-ох діях. Режісер: п. Гр. Шустикевич. Дірігент: п. П. Шавінський. Початок точно о год. 7-мій вечер. Вступ 50 і 35 цнт. Дохід на Український Сиротинець міста Угнова і околиці. 47,50,52

ЗА УКР. УГНІВСЬКИЙ КОМІТЕТ:

Ник. Баранік, предс.,
Мих. Жуковський, секр.,
Сильвестер Салюк, кас.

ANSONIA, DERBY, SHELTON і SEYMOUR, CONN.

Подаєсь до відома, що заходом **Амер. Укр. Сітізенського Клюбу** відбудеться **ВЕЛИКИЙ БАЛЬ, дня 24-го квітня** в гали McCormack на 3-ій улиці в Сімор, Конн. Початок точно о 6-ій годині вечером. За первоорядну музику і найліпшу обслугу ручить вже з гори — КОМІТЕТ. 47-48

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

(Оголошення женитьби не приймаєсь. — За одно поміщення платиться 10 центів за стрічку (5 слів), два і більше поміщень 7½ цента за стрічку від кождого поміщення. Після сих цін дворазове оголошення з 6 стрічок виносить $1.00).

Не належиться ждати відповідий на листи в справі оголошень, подаваних на адресу „Свободи", бо на такі листи адміністрація не відповідає, але передає їх сторонам, які подали оголошенне. Від сторін належить сподіватися відповіди.

ДО КРАЮ! Хто хоче працювати на кораблі кілька годин денно при легкім занятю, нехай звернеться до: GREENWICH LABOR AGENCY, 129 Greenwich St., New York.

Пошукую НИКОЛУ ЛЕТВИН, з села Станьків, повіт Калуш і його зятя **МИХАЙЛА ВИННИК.** Прошу їх зголоситися в дуже важній справі до: STEPHEN CHOLIJ, 827 Franklin St., Philadelphia, Pa. 45-47

Пошукую свого брата **МИХАЙЛА ЛИТОВИЦЬКОГО,** походячого з села Чорна, повіт Ліско, Галичина. Має находитися в Нюарку або в околиці Ню Йорку. Хтоби о нім знав, най мене повідомить а дістане 10 долярів нагороди. Моя адреса: MARIA LITOWICKA, 145 Franklin Street, Johnstown, Pa. 43-4

Пошукую ГРИНЬКА ГРАНИЧКА, з села Ушні, пов. Золочів, Галичина. Хтоби про него знав або він сам зволить зголоситися на адресу: THEODORE TYMKOWICZ, Deerfield, Mass. 47-49

Пошукую свого брата **ПЕТРА ТЕРЕШКИ,** з села Перемилова, Галичина. Хтоби о нім знав або він сам зволить зголоситися до: FRED TERESZKA, Brule Mines, Alta, Canada. 47-50

Пошукую свого шваґра **ІВАНА БОДНАРА,** з села Чернеховець, Галичина. Хтоби о нім знав або він сам зволить зголоситися на адресу: HAPA POPIW, 167 Chicago St., Buffalo N. Y. 47-48

Пошукуєсь тих знакомих **ІВАСЯ БУРДИ,** з села Соколівки, пов. Бібрка, Гал., родина в краю, котрі знали його і де він працював та були свідками його смерти. Перед 1913 роком він працював в Jersey City, а в 1913 році перенісся десь в околиці Ню Йорку і там працюючи при зелізниці зістав убитий треном при роботі. Зразу компанія, де він робив, пошукувала його родину, а що ся находилась в краю, то компанія залишила пошукуванне. Тепер зголосилась з краю до підписаного його родина, жінка і діти, і розпитують за небіщиком, про якого смерть ще не знають. Щоби помочи нещасливій родині, підписаний не знаючи сам близше про місце де убитий працював, звертаєсь з просьбою до всіх тих, котрі мали нагоду знати про убитте Івася Бурди треном, щоби написали до підписаного, де се мало місце і при котрій компанії небіщик робив. HARRY KOCINSKY, 54 Avenue C, Bayonne, N. J. 47

ЩОСЬ ДУЖЕ цікавого для кавалерів і вдівців. Пишіть, залучаючи 2-центову марку на адресу: ROYAL SALES CO., Station O, New York City. 25—

ПОТРЕБА агента до поплатного заступництва за сталу платню і комісове. Голоситись до: WRIGHT BEATTIE & CO., 175—5th Ave., Room 811, New York, N. Y. 44-57

ПОТРЕБА женщини або дівчини до домашньої обслуги — варити і прати, при малій родині. Пожадана Українка. Платня $55.00 місячно, з мешканнєм і харчом. Голоситись до: MIKE PETTERS, 550 Riverside Drive, W. 127th St., New York, N. Y. 47-48

ДЯКОУЧИТЕЛЬ іспитований, з гарним теноровим голосом глядає посади при католицькій українській церкві. Може добре управляти хором, провадити парафіяльну школу і уряджувати аматорські представлення. Є молодий і охочий до праці. Може також уділяти лекцій на скрипці. Посаду може обняти від 1. мая. Ласкаві зголошення проситься слати на слідуючу адресу: H. D., c/o "Svoboda", 83 Grand St., Jersey City, N. J. 45-48

НОВИНКИ.

Справа недостачі друкарського паперу в конгресі.

Посол Крістоферсон із Савт Дакоти вніс у палаті послів резолюцію, якою взиваеться генерального прокуратора, щоби він розслідив фабрикацію, розділюванє і продаж друкарського паперу, та щоби розпочав кримінальні доходження проти тих, котрим докажеться визискуванє.

Коротко триваючий страйк.

Минулого четверга застрайкували в Ню Йорку торговельні розвощики масла, покладків і дробу, а також шофери 202-го відділу Міжнародного Братства Візників. Сей страйк полагоджено перед вечером тогосамого дня. Візники, які досї побирали по $28 і $30 тижнево, побирати-муть відтепер по $33 і $37; шофери дістали по $36 і $41 замісць дотеперішних $30 і $35, а ладівники дістануть по $35 замісць $30.

Замордував свою внучку.

Богатий властитель складу будівельного матеріялу, 78-літний Стюарт Нун в Москігон Гайтс, Міш., замордував дня 15. с. м. свою десятьлітну внучку, відрубавши її сокирою голову. Сотки дітий були свідками сего страшного вчинку.

Як капіталісти „користали з нагоди".

Льорд Колвин, голова комісії доходового податку в Лондоні, подав до відома міністерству торговлі три яскраві случаї, як капіталісти підчас війни побільшили свої капітали.

Один з тих трох перед війною мав міліон долярів, тепер має 6 міліонів.

Другий з 5 міліонів зробив 15 міліонів.

Третий з 10.000 долярів зробив кругло пів міліона долярів.

Богато чужинців приїхало до Англії вже в часі війни, позакупляли на ширшу скалю річи, яких відтак потребував уряд до успішного провадження війни, і „користаючи з нагоди", зробили солений бізнес.

Зновсер Вілям Пірс, голова таксаційного комітету воєнних доходів, вказує на случай, як один робітник подарував на користь держави весь свій защаджений зарібок в сумі 90 фунтів стерлінгів, „аби хоч в части сповнити свій обовязок супроти свого краю в часі потреби".

У війні брало участь 900.000 Жидів.

Др. Макс Нордав сказав Англійській Сіоністичній Федерації, що у Світовій Війні було в ріжних арміях 900.000 жидівських жовнірів. Він казав, що се становило около 7 процент усіх Жидів на світі, та що пропорціонально ніхто, крім Французів, не дав стільки жовнірів на війну. Жиди стратили в убитих 80.000, а ранених і померших від недуг було около 200.000.

Відтак Нордав нарікає, що Жиди не мають з того ніякої користи, бо не лише на Сході, але навіть в поступових і високо цивілізованих краях західної Европи дальше процвитає антисемітизм. Жиди зискали хиба се, що Велика Британія заявилася за створеннем жидівської держави в Палестині.

Ціна прожитку в Німеччині.

Комісія, що розслiджувала відносини в Німеччині, доносить, що прожиток там піднісся о 400 процент. На примір: Урядник, нежонатий, що перед війною міг прожити місяць за 177 марок, потребує тепер 500 марок на такийсамий прожиток. Убранне, що перед війною коштувало 80 марок, коштує тепер, коли його мож лише купити, 1000 марок.

Сіоністи плянують світову кампанію на фонд Палестини.

Ціль є зібрати $25,000.000. Канада має дати $2,500.000. Предсідатель вініпеґської сіоністичної ради, Вілдер, сказав, що сі гроші мають бути ужиті на викуп Палестини для Жидів. Кампанія зачнеться 12. цвітня. Гроші мають бути ужиті на удержане жидівського університету в Єрусалимі, лікарської і санітарної вигоди та мешкань. На запит, що він думає про те що Фейсал оголосив себе королем Палестини, Вілдер відповів, що вони на се не звертають найменьшої уваги. Поступок Фейлеса є проти інтересів Британії і коли так, то лиха великого не буде з його поступку.

Відкрито, що люди походять з двох жерел.

Підчас війни роблено ріжні досвіди над людською кровю ріжних народів і рас. Дослідів було зроблено 8.000 з тим вислідом, що показалося, що люди мусять походити з двох неоднакових початкуючих жерел. Англійські природники уважають се відкритте за вибух бомби між біольогами.

Кір у Вініпегу.

У Вініпегу (Канада) епідемія кіру (мізелс) шириться з нечуваною дотепер в історії сього міста скоростю. Заявив се В. І. Г. Ватт, голова секції заразливих неудг. Він дальше каже, що за місяць март було 946 випадків кіру і дві смерти, 317 нових випадків шкарлятини, 67 випадків дифтерії і 2 випадки віспи. Розсліди показали, що ся епідемія взялася від одного слабого, що виздоровів скорше ніж хоробу його відкрито.

З ПІДЛЯСЯ.

Шкільні й церковні справи.

По уступленню Німців, зачався у нас протиукраїнський курс, правдивий хрестоносний похід проти української школи й церкви. Польські власти замикають наші школи й церкви, або переміняють їх на польські. Тепер на цілому Підляшу нема ні одної української школи.

Протягом минулого року замкнено українські школи в селах: Любеню, Вириках, Голій, Кривовербі, Коденці, Вигалеві, Похиллі й Опіллі — Володавського повіту. Що більше, заборонено подавати науку по українськи навіть в тих школах, де досі істнував утраквізм, себто викладалося по польськи й українськи, як от у сс. Капльоносі, Горостита і Кривоверба.

На скарги української людности власти відповідають ріжно. Одні кажуть, що коли польська держава впорядкує свої внутрішні справи й займе тверде становище, тоді прийде час і на українські школи. А знов окружний шкільний інспектор потішає, що українська школа на Підляшу буде тоді, як настане мир Польщі з Україною.

Так і проволікають справу з українською школою та й польських мало відкривають, бо не стає їм учителів. І хоч Українців учителів у нас подостатком, навіть добре кваліфікованих (богато з них свого часу скінчило українські учительські курси в Берестю), що українськи не вільно читати. Учителі наші, мовляв, самі аґітатори. І достається сим нещасним „аґітаторам" на оріхи: душать їх то арештуваннями, то тим, то пншим.

Так сумно стоїть у нас шкільна справа, що ще так недавно цвила завдяки заходам „Союза визволення України".

Не красше стоїть воно і з церквами. Замкнено всі церкви, поставлені за унії. Їх маєтьсяусі висвятити на костели. Подекуди се вже й зроблено, як наприклад у селах Любовень, Овілля і Брус Володавського повіту. В сих днях мають перелицювати на костел церкву в Коденці.

Дозволяють служити лише в церквах, поставлених по унії, так що de facto маємо ми церкви тільки в Володаві й Сосновиці Володавського повіту та с. Ганні Більського повіту.

НА ВЕЛИКДЕНЬ.

Прорвалась тиша, загули дзвони:
Христос Воскрес! Воскрес Христос!
Полинув гомін понад загони,
Здрігнувся тихо верболоз.

Пташата кличуть так любо в гаю:
Христос Воскрес! Воскрес Христос!
Дрімає нива в весни розмаю,
Цвітки цвитуть, збудився боз.

При церкві дзвони гучно іграють:
Христос Воскрес! Воскрес Христос!
Ідуть сирітки, тихо ридають,
Течуть стрічки горячих сльоз.

В руках ціпки держать білятка,
Щоб їх покласти на гробі,
На рідну неньку або батька
І сим зменьшити біль собі.

Ревуть, співають, гучно дзвони:
Христос Воскрес! Воскрес Христос!
Летять за море співи-тони,
Смутні й блискучі перли сльоз.

Онуфрій Івах.

Богдан Лепкий.

ОЙ КОЛИБ ТИ.

Ой колиб ти, ясне сонце,
Та знало,
Кілька тіни поміж нами
Зістало...
Не лягало-бись за бори
Зелені
На сон тихий в тій киреї
Червеній...
Час короткий від заходу
До сходу;
Не розгрієсь грудь замерзла
Народу.
А нім думка світлом ясним
Засне,
Вже те сонце геть за бори
Втікає...

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

БРІДЖПОРТ, КОНН. Тов. „Українська Січ", від. 59, повідомляє своїх членів, що місячний мітінг відбудеться в неділю, 18. с. м., точно о 2-гій годині пополудни, в Січовій галі під ч. 174 Вілард ул. Кождий член повинен прийти сам і вирівнати свої місячні вкладки, бо в противнім случаю буде суспендований. Кождий член повинен привести зі собою нового кандидата до товариства і до У. Н. Союза. — М. Галькевич, секр.

ЛЕНКЕСТЕР, Н. Й. Бр. св. Василія, від. 87, повідомляє всіх своїх членів, що квартальний мітінг відбудеться дня 25. цвітня с. р. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. — В. Максимик, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. Николая, від. 106, повідомляє всіх своїх членів, що квартальний мітінг відбудеться 25. цвітня в галі церковній зараз по Службі Божій. Проситься всіх членів, аби явилися, бо неявившийся заплатить кару 50 цнт. Хотяй раз зійдіться всі, бо є дуже важні справи до полагодження, а кождий повинен інтересуватися справами братства. Контрольна комісія здасть справозданнє, з якого кождий член довідається, як його братство фінансово стоїть. — М. Паславський, секр.

ФИЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Бр. св. Василія, від. 339, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що мітінг відбудеться в неділю, 25. цьвітня, о годині 2-гій пополудни, в домі Укр. Громади на Савті під ч. 610 Савт Американ Стр. Обовязком кождого члена явитися на сім мітінгу задля важних справ, а іменно в відправленню ювилею братства від часу його істнування, як попередно було ухвалено Заразом відбудеться розпродаж книжок з тікетами до виграння дуже цікавих і вартісних річий. Тож обовязком кождого члена потрудитись для добра братства і показатись поміж другими зі своєю любовою до братства. Наш уряд є певний, що на сім мітінгу не забракне ані одного члена, котрий би легковажив собі таку важну ціль. Також будеться принимати нових членів до братства і до У. Н. Союза після статута. — І. Сорока, предс.; І. Сорока (син Михл.), кас.; В. Скольський, секр.

Читайте українські книжки і газети, бо часте читане веде до просьвіти, а просьвіта — се сила. — Пишіть по цінник книжок до друкарні „Свободи".

ГЕЙ У ЛІСІ.

Гей у лісі на орісі
Листочка не стало;
Гей у лісі на орісі
Пташенятко спало.
Зима стала надовкола,
Сніг і метелиця;
А пташині, небожині
Як-весонька снить ся...

МАЛИЙ ІВАСЬ.

Молодий, ще недосвідчений хлопець, що сатинає застановлятися над порядками в світі, мігби собі гадати, що в світі буде добрий лад, як на верху держави буде добрий цісар, а всі будуть робити те, що він наказе. Очивидно хлопчина є добрий, він вірить в справедливість, в правду і инше подібне, ідеальне добро. Він вірить також в те, що той цісар такий самий ідеаліст і все своє життя ставить в службу своєї держави, своїх горожан і своїх гарних ідеалів. Коли на очах сего молодця станеться щось несправедливого, то по його думці, сталося се тому, що цісар про те не знає. Коли-ж цісар довідається, зараз накаже робити так, як сего вимагає правда, справедливість.

Так в життю переконається недосвідчений хлопчина, що так справедливо і гладко справи на світі не йдуть. За всяку справедливість треба боротися. Богато неправди дієтся не припадком, але навмисно — робить її умисно слабшому той, що чується в даній хвилі сильнійшим. А коли з'явиться третий, ще міцний ніж оба попередні, то він набе в потилицю обох. І так йде все дальше, все в гору до міцнійшого. Тому треба боронитися перед насильством несправедливого але сильнійшого кулака. Інакше не поможе тобі ніякий цісар, ніяке право. Бо право, списане на папері, мертве і безсильне, коли не найдеться жива сила, яка переведе в життя засаду, висловлену в праві. Найбільше потрапить боронити кождий сам, своє власне право, бо він найбільше і найскорше змірку де і коли йому сталася кривда. До оборони добре мати міцний кулак, але він дуже часто не вистарчає. Треба мати ще й добру голову, щоби знати, як найлїпше поводити сим кулаком. Треба школи, щоб голову від маленька учити всячини, пожиточної в життю. Треба й доброго учителя, щоби знав, з якого боку підійти до ума малої дитини, щоб зробити науку принадною так, щоб дитина само радо горнулася до науки. А науку мусить зачинати дитина в молодім віці, маленький Івась мусить учитися; старого Івана вже тяжко учити. Жиди посилають свої діти вже в четвертім або пятім році життя до своєї школи вчитися свого жидівського письма. Коли жидівська дитина йде в семім році життя до народної школи, то вона уміє вже читати і писати староєврейським письмом. Не гадайте, що жиди мають луче мудру голову і що їм легко приходить наука. Життя показує, що жиди є дуже пильні і в тій пильности та витрівалости лежить тайна їх успіхів. Якби наші люди були такі пильні, як Жиди, то вони перегналиб Жидів геть-геть!

Одним словом — треба, щоб кождий малий Івась зачинав учитися, бо без науки в життю буде безпомічним, сліпим. Теперішня велика війна навчила нас стільки, що і пятьдесять літ мира не научилоб так богато. Чоловіки видїли в війні стільки світа, що їм і не снилося нікоги про ті землі і народи. А тим часом дома жінки і дівчата перебрали на свою голову і в свої руки все господарку, самі орали, самі сіяли, самі косили, жали, кіньми поганяли — чого перед війною не робили, бо стидалися. Тай про все у світі навчилися жінки і дівчата, мали свою думку, всім інтересувалися. Вони мають свою думку про всілякі політичні події, і то переважно таку думку „простого хлопського розуму", не попсовану ніякими хитрими викрутасами таємних переговорів та пересправ.

Малий Івась має учитися в школі читати тай писати зі своєї книжки, але розуму має набиратися також з тої скарбниці, яку має довкола себе в особі своїх родителів, старших братів і сестер, бо вони всі черпали свою гірку науку з життя. А життя є суворим учителем, все бо без серця і без милосердя, а його наука зишається до гробової дошки в голові.

До тепер була в нас школа така, яка була потрібна для тих, що над нами панували. Наша школа не була до тепер наша, народна-українська, але була австрійська тай польська. Що-йно тепер мусимо старатися, щоб мати таку школу, яка буде відповідати нашому серцю і нашому життю. А се станесь, коли будемо господарями на нашій землі. Малий Івась вже від першого дня почує в своє школі, що там цінится високо все те, що йому дороге, що йому миле. Ні в книжці не найде він надрукованого слова, ні з уст учителя не почує він живого слова, якеб ображувало його почування, які він виніс з рідної хати на світоці.

А учителем буде йому поважний громадянин в селі, який з життєвого досвіду научився корисної всячини і який сам розуміє, що треба при кождій спосібности передати малому Івасеви свою науку. Коли так приготований Івась вступить в життя і буде великим Іваном, то не буде він безпомічним, помтуркуваним — він з'уміє сам собі добитися справедливости. Не буде чекати на чужу ласку, на чужу поміч, бо то все маловартне. А ціла тайна в тім, що ми навчимо всіх маленьких Івасів, як мають боротися в життю за своє право, коли підростуть. І тоді будемо кріпким народом і ніхто нам нічого не зміє.